

LÖGGILDINGARSTOFA

Ársskýrsla 2004

Júní 2005

Inngangur	4
STARFSMENN LÖGGILDINGARSTOFU ÁRIÐ 2004	6
SKIPURIT STOFNUNARINNAR.....	7
Faggildingardeild	8
Mat á hæfni	8
Faggilding	8
Faggildingaráætlanir	9
Rekstur	10
Fjárhagur	11
Samvinna faggildingarstofa	11
Markaðsgæsludeild	12
Almennt um Markaðsgæsludeild	12
Innlendar ábendingar	13
Markaðsgæslu verkefni, kannanir og prófanir	13
Erlendar tilkynningar - Rapex tilkynningakerfið	16
Sölubönn og innkallanir á vöru	16
Innlent samstarf	17
Erlent samstarf	17
Samstarf á vegum EFTA/ESB:	17
Norræn samvinna	18
Annað samstarf innan Evrópu:.....	19
Starfsemi mælifræðideildar	20
Ástand mælifræðinnar á Íslandi	20
Ástand mæligrunna	21
Markaðs- og löggildingaeftirlit markaðsgæsludeildar	21
Húsnæðismál kvörðunarþjónustu mælifræðideildar	22
Kvarðanir	22
Starfsemi rafmagnsöryggisdeildar 2004.....	23
Inngangur	23
Helstu verkefni.....	23
Öryggi raforkuvirkja	23
Innra öryggisstjórnunarkerfi rafveitna	23
Innri öryggisstjórnun iðjuvera og einkarafstöðva	23
Smávirkanir.....	24
Öryggi neysluveitna	24
Eftirlit með nýjum neysluveitum.....	24
Eftirlit með neysluveitum í rekstri	25
Öryggisstjórnun rafverktaka	27
Löggilding rafverktaka.....	27
Öryggi raffanga.....	27
Eftirlit með rafföngum á markaði	27
Öryggi raffanga í rekstri (eldri raffanga):	30
Samvinnunefnd	30

Fyrirspurnir um rafmagnsöryggismál	30
Birting fyriræla á heimasíðu LS.....	31
Gæðakerfi deildarinnar	31
Fræðslumál – brunar af völdum eldavéla.....	31
Yfirgripsmikil úttekt gerð á raflögnum og rafbúnaði í gisti- og veitingahúsum.....	31
Úttekt á starfsemi faggiltra skoðunarstofa	32
Umsögn starfsheitið raffræðingur	32
Rannsóknir og skráning slysa og tjóna af völdum rafmagns	32
Rannsóknir á slysum og tjónum	32
Skýrsla um slys og tjón af völdum rafmagns fyrir árið 2003	33
Eðalmálmar	33
Innlent samstarf.....	34
Samorka	34
Rafstaðlaráð / Staðlaráð	34
Rafmagnsöryggisráð	34
Nefnd um sviptingu löggildingar rafverktaka til rafvirkjunarstarfa	34
Ljóstæknifélag Íslands.....	35
Erlend samskipti /EES	35
Norrænt samstarf.....	36
Eðalmálmar	36
CENELEC.....	36
Alþjóðlegt samstarf - IEC	36
Starfsemi Þróunardeildar árið 2004	37
Eftirlit með vottunaraðilum sem gefa út fullgild vottorð.....	37
Upplýsingaskipti á grundvelli EES samningsins	37
Upplýsingaskipti á grundvelli samnings Alþjóðviðskiptastofnunarinnar um tæknilegar hindranir	37
Tölvumál	37

Inngangur

Í ársskýrslu Löggildingarstofu sem hér birtist er gefið yfirlit um starfsemi hennar á árinu 2004. Löggildingarstofa er sjálfstæð ríkisstofnun og heyrir starfsemi hennar undir viðskiptaráðherra, sbr. lög nr. 155/1996, um Löggildingarstofu. Löggildingarstofa annast framkvæmd og umsjón eftirtalinna málaflokka:

1. Lögmælifræði, hagnýta mælifræði og faggildingu, eins og kveðið er á um í lögum um vog, mál og faggildingu, nr. 100/1992;
3. Öryggi vöru og opinbera markaðsgæslu, eins og kveðið er á um í lögum nr. 134/1995,
3. Rafmagnsöryggismál, eins og kveðið er á um í lögum um öryggi raforkuvirkja, neysluveitna og raffanga; eins og kveðið er á um í lögum nr. 146/1996,
4. Önnur verkefni sem stofnuninni eru falin, sbr. eftirlit með vottunaraðilum að ræfrænum undirskriftum skv. lögum nr. 28/2001, eftirlit með öryggi í viðskiptum með eðalmálma og útgáfu nafnastimpla, skv. lögum nr. 77/2002. Einnig annast Löggildingarstofa skipti á upplýsingum um tæknilegar reglur um vörur og fjarþjónustu sem skylt er að tilkynna til Eftirlitsstofnunar EFTA (ESA) og til Alþjóðaviðskiptastofnunnarinnar (WTO) skv. lögum nr. 57/2000, sbr. nánari ákvæði í reglugerð nr. 733/2000.

Árið 2003 var hafin vinna við greiningu verkefna og á innri starfsemi Löggildingarstofu sem viðskiptaráðherra hafði óskað eftir m.a. til að kanna hvort ástæða væri til þess að gera breytingar á starfsemi stofnunarinnar. Með hliðsjón af niðurstöðum á þeirri greiningu var nýr forstjóri skipaður frá og með 1. janúar 2004 að telja. Jafnframt kynnti viðskiptaráðherra í október 2004 frumvarp til laga um Neytendastofu sem felur í sér að Löggildingarstofa verður lögð niður. Hin nýja stofnun mun taka við öllum verkefnum Löggildingarstofu en jafnframt skal að því stefnt að flutt verði frá Samkeppnisstofnun alls sex stöðugildi en þeir starfsmenn hafa starfað að eftirliti með viðskiptaháttum, auglýsingum, verðmerkingum, o.fl.

Í kjölfar ákvörðunar viðskiptaráðherra að styrkja skyldi starfsemi stofnunarinnar þá hefur á árinu 2004 verið unnið að því að innleiða nýtt og heildstætt skjalastjórnunarkerfi fyrir stofnunina í heild. Jafnframt hófst vinna til undirbúnings að faggildingu á starfsemi kvörðunarþjónustu Löggildingarstofu og er að því stefnt að hún fái faggildingu samkvæmt ISO EN 17025 staðlinum á árinu 2005. Mikil undirbúningsvinna hófst því á árinu við gerð gæðahandbókar sem tekur jafnt til starfsemi kvörðunarþjónustunnar sem og ýmissa annarra lykilþátta í starfsemi Löggildingarstofu. Auk staðalsins ISO EN 17025 er höfð hliðsjón að staðlinum ISO EN 2000:9001. Á árinu 2004 hefur stofnunin haft náið samstarf við viðskiptaráðuneytið vegna undirbúnings á nýjum lagafrumvörpum en markmið þeirrar vinnu er að treysta enn frekar þann lagagrundvöll sem starfsemi stofnunarinnar byggir á.

Þegar horft er til framtíðar þá er ljóst að stofnunin sér fram á fjölmörg krefjandi verkefni. Í maí 2004 samþykkti Alþingi breytingu á lögum nr. 134/1995, um öryggi vöru og opinbera markaðsgæslu. Samkvæmt ákvæðum hinna nýju laga er nú lögð sú skylda á Löggildingarstofu að hafa forgöngu um samræmingu og skipulagningu á markaðseftirliti með því að stofnasetja samvinnunefndir um samstarf við önnur eftirlitsstjórnvöld, skoðunarstofur og tilnefnda aðila eftir því sem við getur átt. Brýnt er að gætt sé ítrustu hagkvæmni við framkvæmd markaðseftirlits. Jafnframt er mikilvægt að áfram verði þróuð sú aðferðarfræði við opinbert eftirlit að nota þjónusta faggiltra skoðunarstofa í eins ríku mæli og unnt er. Slíkt fyrirkomulag er einnig til þess fallið að treysta starfsemi einkarekinna og faggiltra skoðunarstofa. Á vettvangi Evrópusambandsins er nú í sífell meira mæli lögð áhersla á að aðildarríkin á Evrópska efnahagssvæðinu hafi virkt eftirlit með því að vörur uppfylli allar grunnkröfur staðla og hafi s.n. CE-merki því til staðfestingar. Löggildingarstofa er það stjórnvald hér á landi sem ber almenna ábyrgð á þeirri framkvæmd. Jafnframt telur stofnunin að það sé mikilvægt að hún miðli upplýsingum til almennings svo og innflytjenda eða seljenda um hvaða kröfur eru gerðar til vöru samkvæmt þeim almennu reglum sem gilda á EES-svæðinu.

Ársskýrsla Löggildingarstofu er jafnframt birt á heimasíðu Löggildingarstofu www.la.is. Vakin skal athygli á því að þar má einnig finna marvíslegar upplýsingar er varða starfsemi og fyrirkomulag opinbers eftirlits sem stofnuninni hefur verið falið að framkvæma.

Reykjavík, 3.júní 2005

Tryggvi Axelsson

STARFSMENN LÖGGILDINGARSTOFU ÁRIÐ 2004

Starfsmenn Löggildingarstofu voru eftirtaldir 31. desember 2004.

Starfsmaður

Ása Laufey Sæmundsdóttir
Birgir Ágústsson
Fjóla Guðjónsdóttir
Gísli H Friðgeirsson
Grímur Kjartansson
Guðmundur Árnason
Gunnþór Sigurðsson
Haukur Ársælsson
Hallgrímur S. Hallgrímsson
Jóhann Ólafsson
Kjartan Rolf Árnason
Sigurlinni Sigurinnason
Snæbjörn Kristjánsson
Tryggvi Axelsson
Þorbjörg Guðný Aradóttir
Þór Gunnarsson
Þórdís Þorbergsdóttir

Deild

Skrifstofa, ritari
Rafmagnsöryggisdeild, sérfr. raffangaeftirlit
Markaðsgæsludeild, deildarstjóri
Mælifræðideild, sérfr. lögmælifræði
Þróunardeild, sérfr. TBT, rafrænar undirskr, ofl.
Mælifræðideild, deildarstjóri
Mælifræðideild, aðstoðarmaður kvörðunarþj.
Rafmagnsöryggisdeild, sérfr. brunarannsókn
Rafmagnsöryggisdeild, sérfr. brunarannsókn
Rafmagnsöryggisdeild, deildarstjóri
Rafmagnsöryggisdeild, sérfr. öryggi rafveitna
Faggildingarsvið
Rafmagnsöryggisdeild, sérfr. rafverktakaeftirlit
Forstjóri
Skrifstofa, móttökuritari
Mælifræðideild, sérfr. lögmælifr. eftirlit
Skrifstofa, bókarari

netfang

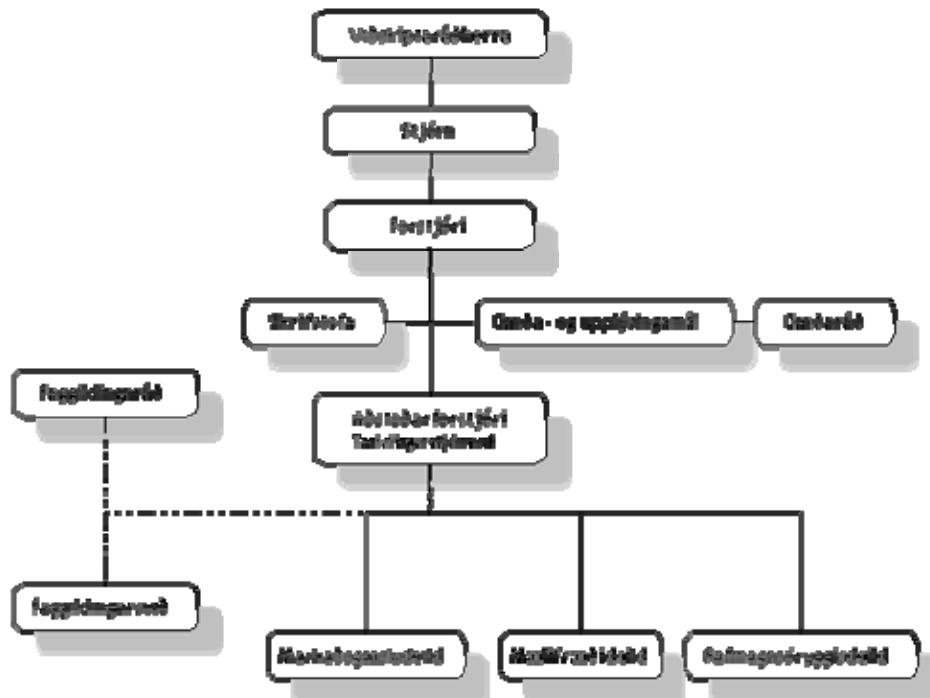
asa@ls.is
birgir@ls.is
fjola@ls.is
gisli@ls.is
grimur@ls.is
guðmundur@ls.is
gunndor@ls.is
haukur@ls.is
hallgrimur@ls.is
johann@ls.is
kjartan@ls.is
sigurlinni@ls.is
snaebjorn@ls.is
Tryggvi@ls.is
thorbjorg@ls.is
tor@ls.is
thordis@ls.is

SKIPURIT STOFNUNARINNAR

Skipurit Löggildingarstofu er nú til endurskoðunar en hér að neðan má sjá skipurit stofnunarinnar frá því í febrúar 1999.

Skipurit Löggildingarstofu

15.2.1999

Faggildingardeild

Mat á hækni

Löggildingarstofa annast faggildingu fyrir hönd íslenskra stjórnvalda og mat á tilkynntum aðilum sbr. lög nr 100 frá 1992 um vog, mál og faggildingu. Mat vegna faggildingar og mat á tilkynntum aðilum miðast við alþjóðlega staðla í staðlaröðinni ISO 17000 og leiðbeiningar við þá og samhæfða evrópska staðla í staðlaröðinni EN 45000. Þessir staðlar varða starfsemi prófunar- vottunar- og skoðunarstofa og hækni þeirra til að vinna tiltekin verk þar sem samræmi vöru og þjónustu við gefnar kröfur er metið. Mat á hækni stofanna miðast að öðru leyti við kröfur sem gerðar eru á hverju hækni sviði fyrir sig og er að finna í lögum, reglugerðum, stöðlum og öðrum kröfuskjölum.

Faggilding

Faggilding er alþjóðleg. Í Evrópu eru starfandi faggildingarstofur í meira en 40 löndum. Þessar stofur hafa með sér samstarf innan European co-operation for Accreditation (EA). Fjögur önnur svæðisbundin samtök faggildingarstofa starfa í Asíu, Suður- og Norður-Ameríku og í sunnanverðri Afríku. Alþjóðleg samvinna faggildingarstofa er innan International Accreditation Forum (IAF) fyrir skoðunar- og vottunarstofur og innan International Laboratory Accreditation Cooperation (ILAC) fyrir prófunar- og kvörðunarstofur. Faggildingardeild Löggildingarstofu er aðili að EA undir nafninu Icelandic Board for Technical Accreditation (ISAC).

Með faggildingu er stuðlað að því að auðvelda alþjóðleg viðskipti, gera þau öruggari og draga úr viðskiphindrunum. Alþjóða viðskiptastofnunin bendir á faggildingu sem aðferð til að meta samræmi og auka traust í viðskiptum. Stjórnvöld nota faggildingu til að meta hækni aðila til að taka að sér tæknileg verkefni í sínu umboði. Prófunar-, vottunar- og skoðunarstofur eru faggildar til að meta samræmi vöru við kröfur sem gerðar eru um markaðssetningu hennar. Þessar kröfur eru í evrópulöggjöfinni í nýaðferðatilskipunum sem eru nú 29 talsins og ná m.a. til eftirfarandi vöruflokka: rafmagnstækja, þrýstibúnaðar, leikfanga, byggingarvara, persónuhlífa, voga, lækningatækja, brennara, skemmtibáta, fólkslyfta, fjarskiptabúnaðar og mælitækja. Stjórnvöld sem bera ábyrgð á að framfylgja löggjöf sem varðar markaðssetningu þessara vöruflokka tilkynna til European Free Trade Association (EFTA) og Framkvæmdastjórnar Evrópusambandsins um stofur sem þau telja hæfar til að meta samræmi vöru við kröfur til markaðssetningar og byggja þá á faggildingu um hækni matið. Nú stendur yfir endurskoðun á nýju aðferðinni.

Evrópusambandið þróaði nýju aðferðina til þess að auðvelda flæði vöru um markaðinn. Samkvæmt nýju aðferðinni meta tilkynntir aðilar hvort vara uppfyllir kröfur um öryggi, heilnæmi og áhrif á umhverfið. Við endurskoðun nýju aðferðarinnar er gerð ríkari krafa um faggildingu auk þess sem hert er á kröfunni um að faggildingarstofur séu aðskildar frá samræmismatsstofum og stjórnvöldum sem tilkynna aðila sem hæfa til að meta samræmi eða hafa með höndum markaðeftirlit.

Stjórnvöld nota einnig faggildar stofur til að meta ástand tækja og búnaðar í notkun. Nú eru starfandi á Íslandi skoðunarstofur sem gera ástandsskoðun á raforkuvirkjum, ökutækjum, framleiðslufyrirtækjum í sjávarútvegi og skipum. Löggilding mælitækja er gerð af faggildri prófunarstofu. Prófun á vatni, matvælum og fódri er gerð af faggildum prófunarstofum.

Þáttaka í alþjóðlegri samvinnu um faggildingu þýðir að niðurstöður faggilda prófana, vottana og skoðana eru viðurkenndar alþjóðlega og gefa fyrirtækjum sem nota faggilda þjónustu og viðskiptavinum þeirra traust á þeirri vöru og þjónustu sem sýnt hefur verið að uppfylli kröfur.

Faggilding er opin öllum prófunar-, vottunar og skoðunarstofum. Faggilding er ekki lögboðin. Hins vegar gera stjórnvöld sem fela einkaaðilum tæknilegt eftirlit fyrir sína hönd kröfu um að þessir aðilar sanni hæfni sína með því að fá faggildingu.

Faggildingaráætlanir

Faggildingaráætlun fjallar um faggildingu á tilteknu fagsviði. Það sem skilgreinir faggildingaráætlun er staðallinn sem hæfnismatið miðast við og sérkröfur fyrir fagsviðið sem um ræðir. Sérkröfur á tilteknu fagsviði koma fram í lögum, reglugerðum, stöðlum og öðrum kröfuskjölum. Staðlarnir sem mat á hæfni til að vinna tiltekin verk miðast við eru:

- ÍST EN ISO/IEC 17025:2005 Almennar kröfur um hæfni prófunar- og kvörðunarstofa
- ÍST EN ISO 15189:2003 Prófunarstofur í læknisfræði - Sérstakar kröfur um gæði og hæfni.
- ÍST EN 45004:1995 Almennar reglur um starfsemi skoðunarstofa af ýmsum gerðum
- ÍST EN 45011: 1998 Almennar kröfur vegna aðila sem reka vöruvottunarkerfi (ISO/IEC-leiðbeiningar 65:1996)
- ÍST EN 45012 : 1998 Almennar kröfur vegna stofnana sem meta og votta gæðakerfi
- ÍST EN ISO/IEC 17024:2003 Samræmismat - Almennar kröfur vegna stofnana sem votta hæfni starfsfólks

Faggildingardeild starfrækir sem stendur faggildingaráætlanir fyrir 13 mismunandi fagsvið. Þessar faggildingaráætlanir eru taldar upp hér á eftir í töflu 1. ásamt fjölda faggildinga á hverju sviði.

	Faggildingaráætlun	Fjöldi faggildinga
1	Ökutæki	21
2	Ökuritar	15
3	Raforkuvirki	2
4	Lögmælifræði	1
5	Markaðseftirlit	2
6	Lífræn framleiðsla	1
7	Fólks- og vörulyftur	1
8	Skipaskoðun	4 umsóknir
9	Vogir	1
10	Byggingarvörur	1
11	Framleiðsla sjávarafurða	2
12	Efna- og örveruprófanir í vatni, matvælum og fóðri	5
13	Klínískar efnaprófanir	1 umsókn
	Samtals faggildingar	52

Tafla.1

Síðastnefndu þrjár faggildingaráætlanirnar eru starfræktar í samvinnu við SWEDAC, faggildingarstofuna í Svíþjóð.

Unnið var að því að setja upp nýjar faggildingaráætlanir vegna þrýstibúnaðar og leikvalla.

Rekstur faggildingarstofu miðast við staðalinn ÍST EN ISO/IEC 17011 : 2004 Samræmismat - Almennar kröfur vegna faggildingarstofa sem faggilda samræmismatsstofur

Rekstur

Faggildingardeild var starfrækt árið 2004 með svipuðu sniði og áður. Einn starfsmaður starfaði í faggildingardeild við daglegan rekstur, mat á faggiltum aðilum, samvinnu við innlenda og erlenda aðila, kynningu á faggildingum og þróun nýrra faggildingaráætlana. Faggildingardeild kaupir þjónustu matsmanna og tæknilegra sérfræðinga bæði frá SWEDAC og af innlendum matsmönnum og sérfræðingum.

Fjárhagur

Faggilding er þjónusta sem hefur almenna efnahagslega þýðingu en er ekki starfrækt í hagnaðarskyni. Faggildingardeild tekur gjald fyrir þjónustu sína sem miðast við kostnað sem verður til þegar þjónustan er veitt. Tekjur af seldri þjónustu voru rúmar 6 milljónir króna árið 2004. Heildarkostnaður af rekstri faggildingardeildar var tæpar 15 milljónir króna. Kostnaði umfram tekjur er mætt með framlagi úr ríkissjóði. Tekjur og kostnaður vegna rekstur faggildingardeildar sundurliðast þannig:

	Upphæð í þús kr
Tekjur	
Seld þjónusta	6.170
Samtals tekjur	6.170
Kostnaður	
Almennur rekstur	1.630
Aðstaða og búnaður	3.500
Faggilding/matsmenn	5.360
Samstarf um faggildingu	2.070
Stjórnkerfi/faggildingaráætlanir	2.180
Samtals kostnaður	14.740

Samvinna faggildingarstofa

Faggildingardeild tók virkan þátt í starfi European co-operation for Accreditation (EA), sem er samstafsvettvangur faggildingarstofa í Evrópu, svo sem í störfum aðalfunda EA og fastanefnda EA um vottunarstarfsemi, um skoðunarstarfsemi og um marghliða samninga um gagnkvæma viðurkenningu faggildingarstofa. Þáttaka í störfum EA er forsenda þess að samræmi sé í vinnubrögðum faggildingarstofa. Þetta gildir einnig um starfið innan IAF og ILAC enda taka flestar faggildingarstofur í Evrópu þátt í þeirra störfum. Starfsmaður faggildingardeildar tók þátt í mati á faggildingarstofu innan EA en mat af þessu tagi er forsenda þess að faggildingarstofur viðurkenni vottorð og skýrslur um samræmismat frá samræmismatsstofum sem faggildar eru af faggildingarstofu innan EA, IAF eða ILAC.

Markaðsgæsludeild

Almennt um Markaðsgæsludeild

Árið 2004 var um margt óvenjulegt fyrir starfsemi markaðsgæsludeildar. Þann 27. maí 2004 samþykkti Alþingi lög um breytingu á lögum nr. 134/1995 um öryggi vöru og opinbera markaðsgæslu sbr. lög nr. 68/2004.

Lagabreytingin hefur í för með sér mikilvægar breytingar og efla rétt neytenda, skýra stöðu framleiðenda og innflytjenda auk þess að skilgreina betur valdsvið og rétt til aðgerða stjórnvalda á sviði öryggi vöru og opinberar markaðsgæslu. Breytingar á lögnum voru m.a. nauðsynlegar vegna nýrrar tilskipunar um öryggi vöru og því er það markmið breytinganna að aðlaga lögina að tilskipun EB um vöruöryggi.

Helstu breytingar eru þessar:

1. Ákvæði um gildissvið laganna voru skýrð en ákvæðum þessara laga er unnt að beita um vöru sem um gilda sérlög eða ef ákvæði sérlaga eru ófullnægjandi eða ganga skemur.
2. Vara telst vera örugg ef hún uppfyllir skilyrði sem fram koma í íslenskum stöðlum, sem innleiða Evrópustaðla, sem tilvísun hefur verið birt í hér á landi og í [Stjórnartíðindum Evrópubandalagsins](#) í samræmi við ákvæði tilskipunar um öryggi vöru.
3. Skylda er lögð á framleiðendur og dreifingaraðila að upplýsa eftirlitsstjórnvöld reynist vara sem sett hefur verið á markað hættuleg eða veruleg áhætta geti fylgt notkun hennar án frekari öryggisráðstafana eða úrbóta af hálfu framleiðanda eða dreifingaraðila, auk þess sem þeim beri í slíkum tilvikum að upplýsa til hvaða ráðstafana þeir hafa gripið.
4. Ákvæði um skyldu framleiðanda og dreifingaraðila til að afturkalla hættulega vöru af markaði að eigin frumkvæði eru skýrð.
5. Unnt skal vera að rekja feril vöru. Ítrekuð er skylda dreifingaraðila til þess að afla samræmisfirlýsinga og er nú skýrt tekið fram að á þeim hvíli m.a. skylda að geyma skjöl sem tengjast vörunni.
6. Auk þess kveða lögina á um að eftirlitsstjórnvöldum sé heimilt að krefjast þess að aðvaranir og upplýsingar um hættueiginleika vöru séu á íslensku enda geti notkun haft með sér áhættu fyrir neytendur við tiltekin skilyrði sem nauðsynlegt er að veita þeim upplýsingar um á þeirra eigin móðurmáli.

Það telst einnig til nýmæla að Evrópusambandið hefur í kjölfar tilskipunarinnar gefið út leiðbeiningar fyrir framleiðendur og innflytjendur vöru. Tilgangur þess er fyrst og fremst að leiðbeina fyrirtækjum um það hvernig skilgreina skal hættu (e. risk assessment) þegar upplýsingar um hættulega vöru á markaði berast fyriræki eða í þeim tilfellum þegar fyrirtæki uppgötvar galla í framleiðslu sinni sem geta valdið hættu og varan telst því ekki vera örugg. Jafnframt gefa leiðbeiningarnar upplýsingar um tilkynningarskyldu til stjórnvalda og eyðublöð til útfyllingar svo að dæmi séu nefnd.

Evrópusambandið hefur einnig stofnað sérstaka heimasíðu um neytendamál¹ þar sem m.a. upplýsingar um tilkynningar um hættulega vöru á markaði samkvæmt Rapex² tilkynningakerfinu eru birtar reglulegar.

Innlendar ábendingar

Lögum samkvæmt ber markaðsgæsludeild að taka við og sinna ábendingum og fyrirspurnum frá neytendum, framleiðendum, innflytjendum, fyrirtækjum sem og öðrum stjórnvöldum um öryggi vöru. Deildin sinnir einnig ráðgefandi hlutverki hvað varðar upplýsingagjöf til framleiðenda og innflytjenda um öryggi vöru s.s. hvaða staðlar gildi um ýmsar vörur, notkun CE merkisins og samræmisyfirlýsinga. Reynslan hefur jafnframt sýnt að upplýsingar og ráðgjöf sem veitt er framleiðendum og söluaðilum vöru stuðlar að auknu vöruöryggi, neytendum til hagsbóta.

Samkvæmt lögum um örugga vöru og opinbera markaðsgæslu nr. 134/1995 þá hefur markaðsgæsludeild eftirlit með vörum á markaði sem ekki gilda um sérlæg. Verkefni deildarinnar eru mjög umfangsmikil og ná yfir ólíka vöruflokka.

Vörutegund	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Leikföng	7	9	11	11	9	4
Barnavara	11	7	11	6	4	9
Persónuhlífar	2	12	4	6	6	3
Kerti og kertastjakar	2	8	1	5	3	2
Almenn vara	9	31	31	19	19	19
Leikvallatæki						5

Mynd 1 sýnir gróflega skiptingu vöruflokka og fjöldi mála milli ára.

Markaðsgæslu verkefni, kannanir og prófanir

Árið 2004 lagði markaðsgæsludeild aukna áherslu á sérstaklega skilgreind markaðskönnunar verkefni og prófanir á vöru en minni áhersla var lögð á stikkprufukannanir. Gerður var samningur við skoðunarstofuna Frumherja hf um framkvæmd eftirlits á markaði fyrir árið 2004. Samningurinn gildir til 1.janúar 2005. Eftirfarandi markaðskönnunum sem framkvæmdar voru árið 2004.

Eins og sjá má á lista yfir þau sértæku verkefni sem markaðsgæsludeild lét skoðunarstofu framkvæma þá er nær einungis um að ræða einfaldar markaðskannanir sem lúta fyrst og fremst að merkingum og upplýsingum um vöru á markaði. Mikilvægt er að eftirlitsstjórnvöld hafi yfirsýn yfir þá vöru sem þeim ber að hafa eftirlit með. Engu að síður er áriðandi og nauðsynlegt að leggja meiri áherslu á prófanir á vöru í framtíðinni til að sannreyna hvort varan uppfylli kröfur á markaði. Helstu markaðskannanir sem framkvæmdar voru 2004 eru eftirfarandi:

¹ http://europa.eu.int/comm/consumers/index_en.htm

- *Markaðskönnun á trampólínum*

Tilgangurinn var að kanna hvort merkingar og leiðbeiningar um örugga notkun trampólína fylgdi þeim en slys af völdum trampólína má fyrst og fremst rekja til rangrar notkunar og rangrar staðsetningar þeirra. Niðurstaða könnunarinnar sýndi að í meirihluta tilfella fylgdu litlar sem engar leiðbeiningar með trampólínum og í engum tilfellum voru þær á íslensku.

Markaðsgæsludeild sendi seljendum bréf og óskaði eftir því að ítarlegar leiðbeiningar yrðu látnar fylgja trampólínum.

- *Prófun á brunaeiginleikum og merkingum kerta*

Markmið prófunarinnar var m.a. að kanna merkingar er fylgja kertum, brunaeiginleika s.s. brunatíma og hvernig þau brenna. Markaðsgæsludeild framkvæmdi prófunina með aðstoð rafmagnsöryggisdeildar Löggildingarstofu. Prófunin var liður í sameiginlegu verkefni um öryggi kerta sem skipulagt var af Evrópuneti markaðsgæsluaðila innan Evrópska efnahagssvæðisins. Í prófuninni tóku þátt alls 12 aðildarríki Evrópusambandsins auk Íslands. Niðurstöður íslensku prófunarinnar voru sendar til Evrópusambandsins sem innlegg Íslands í fyrrgreint verkefni.

- *Rafknúin hlaupahjól*

Tilgangur könnunarinnar var að ganga úr skugga um að hér á markaði væru einungis rafknúin hlaupahjól sem uppfylltu kröfur umferðarlaga nr. 50/1987 um hámarkshraða. Samkvæmt lögnum skulu lítil vél- eða rafknúin ökutæki, sem hönnuð eru til aksturs eigi fara hraðar frá 8 km og upp í 15 km á klst. Undir þessa skilgreiningu fellur m.a. vélknúð hlaupahjól sem knúð er stigbretti, er á hjólum og með stöng að framan sem á er stýri. Slíkum farartækjum má ekki aka á akbraut. Í lögnum er hámarkshraði rafknúinna hlaupahjóla 15 km og eru þau skilgreind sem reiðhjól. Slík hjól falla því undir eftirlitsskyldu markaðsgæsludeildar sbr. skilgreiningu laga nr. 134/1995 á hugtakinu almenn framleiðsluvara.

- *Könnun á merkingum leikfangabyssa* Tilgangur könnunar var að ganga úr skugga um að leikfangabyssur á markaði uppfylltu kröfur um hávaðamörk og að viðvörunarmerkingar ásamt notkunarleiðbeiningum væru til staðar. Könnunin leiddi í ljós að viðvörunarmerkingar á leikföngum voru í nær öllum tilfellum til staðar, og að í fáum tilfellum voru notkunarleiðbeiningar sem þeim fylgdu á íslensku. Athygli vakti hversu fáar notkunarleiðbeiningar með leikföngum voru á íslensku en þess ber að geta að þess er ekki krafist í reglugerð um öryggi leikfanga og hættulegar eftirlíkingar nr. 408/1994.

- *Kveikjarar*

Framkvæmd var könnun á því hvort hér á landi væri á markaði kveikjarar sem líta út eins og leikföng s.s. símar eða leikfangabílar.

Innan Evrópu hefur átt sér stað mikil umræða um þessa tegund kveikjara einkanlega í ljósi þess að varan lítur út eins og leikföng og því höfðar hún til barna. Sala kveikjara af þessari tegund hefur enn sem komið er ekki verið bönnuð. Slysátölur erlendis frá sýna að rekja má alvarleg slys til þess að börn hafa verið að leika sér með kveikjara af þessari tegund. Í ljósi þessa lét markaðsgæsludeild skoðunarstofu framkvæma markaðskönnun á kveikjurum sem líta út eins og leikföng s.s. símar eða leikfangabílar. Könnunin leiddi í ljós að hér á landi eru kveikjarar á markaði sem líta út eins og leikföng og að um fáa

söluaðila er að ræða. Söluaðilar virtust vera vel meðvitaðir um hættuna sem getur stafað af misnotkun þessarar vöru og mikilvægi þess að selja ekki börnum þessa tegund af kveikjurum. Engu að síður telur markaðsgæsludeild áriðandi að fylgjast vel með þessari vöru sem og framvindu mála innan Evrópu.

- *Barnarímur*

Í framhaldi af danskri prófun á öryggi rimlarúma fyrir ungabörn var kannað hvort ákveðnar tegundir væru í sölu hér á landi. Hluti þeirra barnarúma sem prófuð voru reyndust ekki uppfylla ákvæði staðalsins ÍST EN 716 er fjallar um barnarúm og ferðarúm fyrir börn. Þau barnarúm sem féllu í dönsku prófunni reyndust ekki vera til sölu hér á markaði. Upplýsingum um rúmin sem féllu í prófun var komið á framfæri við fjölmiðla enda líkur á að þau rúm sem ekki uppfylltu öryggiskröfur væru í notkun hér á landi.

- *Leikvallatæki*

Markmið könnunarinnar var að fá heildstæða mynd af þeim leikvallatækjum sem eru hér á markaði og hvort þau uppfylla kröfur reglugerðar um öryggi leikvallatækja og eftirlits með leikvallatækjum nr. 492/2002. Reglugerðin kveður m.a. á um að þeir sem , framleiða, markaðssetja, leigja eða dreifa leikvallatækjum hér á landi eða ætla að flytja þau út til annarra ríkja á Evrópska efnahagssvæðinu skulu geta sýnt fram á að viðkomandi tæki uppfylli kröfur sem fram koma í stöðlum um leikvallatæki og undirlag þeirra, ÍST EN 1176 ásamt ÍST EN 1177.

Könnunin tók jafnt til innlenndrar framleiðslu leikvallatækja og fallundirlags sem og innflutnings. Óskað var eftir yfirlýsingu framleiðanda, þess efnis að leikvallatækin uppfylltu kröfur leikvallatækjastaðalsins ÍST EN 1176 eða staðals um fallundirlag fyrir leikvallatæki, ÍST EN 1177.

Könnunin leiddi í ljós hversu brýnt það er að innlendir framleiðendur séu upplýstir um þær kröfur sem gerðar eru til leikvallatækja og að þeir tryggi framleiðsla leikvallatækja og undirlags þeirra við staðla. Markaðsgæsludeild hefur fylgt niðurstöðum könnunarinnar eftir og veitt framleiðendum upplýsingar eins og við á hverju sinni.

- *Lyklakippur og símahöldur*

Í framhaldi af slysi er varð þegar barn festi lyklakippu sem var um háls þess í leikvallatæki var unnin könnun á framboði slíkrar vöru og hversu margar eru með öryggisopnun. Könnunin leiddi í ljós að hér á markaði er nokkurt framboð af þessari vöru t.d. fyrir síma eða lykla og að meirihluti þeirra var útbúinn með öryggisopnun. Sökum kostnaðar við prófun reyndist ekki unnt að prófa við hvaða átak mismunandi öryggisklemmur losna frá lykla eða símahöldunni.

- *Barnastólar*

Í kjölfar tveggja ábendinga um óörugga barnastóla og umræðu um öryggi barnastóla bar skoðunarstofa saman tvær áþekkar tegundir barnastóla sem til sölu voru hér á landi. Borinn var m.a. saman þyngdarpunktur, stöðugleiki og merkingar. Samanburðurinn leiddi í ljós að þrátt fyrir umtalsverðan verðmun þá var ekki um að ræða mismundi gæði og því annar stóllinn ekki öruggari en hinn.

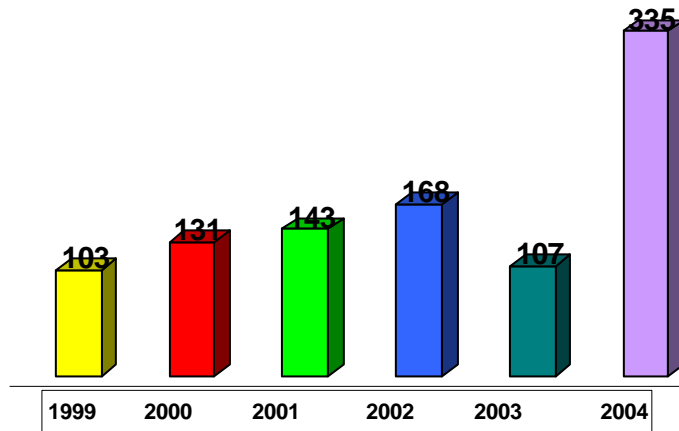
- Steinull

Í kjölfar ábendinga síðla árs 2003 var framkvæmd skoðunarstofa könnun í janúar 2004 á því hvort hér á markaði væri steinull sem ekki uppfyllti kröfur um CE merkingar. Í ljós kom að innlend framleiðsla á steinull var ekki CE merkt þegar könnunin var gerð en nú hefur verið bætt úr því.

Erlendar tilkynningar - Rapex tilkynningakerfið³

Árið 2004 var mikil aukning á innkomnum Rapex tilkynningum. Helsta skýringin á því eru hin ný ákvæði vöruöryggislaganna þar sem innleidd er í löggjöf sú skylda skv. tilskipun um vöruöryggi, að aðildarríki Evrópusambandsins tilkynni í ríkara mæli en áður um hættulegar vörur á markaði eða sendi upplýsingar um vörur á markaði sem geta reynst hættulegar. Jafnframt hefur Evrópusambandið lagt aukna áherslu á að tilkynningar um hættulegar vörur séu sendar út hraðar en áður og að aðildarríkin sendi upplýsingar tilbaka um hvort varan var á markaði í hlutaðeigandi aðildarríki eða ekki. Teknar eru saman tölulegar upplýsingar um það hvaða lönd hafa sent inn svar tilkynningar sem og hvaða lönd hafa sent inn tilkynningar um hættulegar vörur á markaði og hversu margar. Upplýsingar um hættulegar vörur eru einnig birtar vikulega, á heimasíðu Evrópusambandsins. Tilgangur þess er að gera Rapex tilkynningakerfið aðgengilegra, skilvirkara og gagnsærra. Árið 2004 voru alls voru sendar tvær tilkynningar frá markaðsgæsludeild Löggildingarstofu í gegnum Rapex tilkynningakerfið um hættulega vöru á sem hér fannst á markaði.

Fjöldi Rapex tilkynninga milli ára

Mynd 2 sýnir fjölda Rapex tilkynninga milli ára.

Sölubönn og innkallanir á vöru

Markaðsgæsludeild Löggildingarstofu ákvað alls 4 innkallanir og setti sölubann á hlutaðeigandi vöru. Í þremur tilfellum var um að ræða almenna framleiðsluvöru og í einu tilfelli leikfang. Almennungi er jafnframt upplýstur um sölubönn. Einnig sendir stofnunin

³ Rapex = Rapid exchange of information.

upplýsingar til fjölmiðla þegar slíkar ákvarðanir eru teknar og birtir á heimasíðu Löggingingarstofu www.ls.is

Innlent samstarf

Samkvæmt lögum um öryggi vöru og opinbera markaðsgæslu þá ber deildinni að samhæfa og samræma eftirlit með vöru á markaði milli stofnanna er sinna stjórnslueftirliti í því skyni að tryggja aukið hagræði og skilvirkni við framkvæmd markaðseftirlits hér á landi t.d. með því að samnýta eftirlitsferðir skoðunarstofu o.þ.h. Innlent samstarf deildarinnar við aðrar stofnanir tekur því mið af því.

- Samvinnunefnd um eftirlit með vöru á markaði
Löggingingarstofa og Frumherji hf.
- Samvinnunefnd um markaðsgæslu með persónuhlífum
Löggingingarstofa og Vinnueftirlitið
- Samvinnunefnd um leikvallatæki
Umhverfisstofnun, Lýðheilsustöð (Árvekni)
- Samvinnunefnd um öryggi barna í bifreiðum
Umferðarstofa, Lýðheilsustöð (Árvekni)
- Samvinnunefnd um gastæki
Brunamálastofnun, Vinnueftirlit
- Samráð um markaðseftirlit með lækningatækjum
Landlæknisembættið
- Árvekni
Deildarstjóri markaðsgæsludeildar situr í framkvæmdastjórn Árvekni.⁴

Erlent samstarf

Samstarf á vegum EFTA/ESB:

- Tilskipun um öryggi framleiðsluvöru (2001/95/EBE)
Markaðsgæsludeild hefur fylgst með vinnu á vettvangi ESB en fundir hafa ekki sóttir árið 2004. Markaðsgæsludeild hefur umsjón með þeim verkefnum og aflar upplýsinga sem Evrópusambandið óskar eftir í tengslum við tilskipunina og dreifir upplýsingum til annarra stjórnvalda þegar það á við. Nokkrir fundir í sérfræðinganeftirliti voru sóttir af fulltrúa viðskiptaráðuneytisins sem starfar í sendiráðinu í Brussel. Starfsmenn EFTA sækja einnig hluta funda en skila ekki fundargerð. Um er að ræða tímabundið fyrirkomulag samkvæmt upplýsingum Viðskiptaráðuneytis. Sama fyrirkomulag á við um Evrópunet markaðsgæsluyfirvalda en fundir þar hafa ekki verið sóttir af starfsmanni ráðuneytisins í Brussel.

---

⁴ Lýðheilsustöð, Árvekni, verkefni um slysavarnir barna og unglunga.

- Evrópunet markaðsgæslufirvalda innan Evrópusambandsins starfar skv. 10.gr. tilskipunar 2001/95/EB)
Markaðsgæsludeild fylgst með vinnu en fundir ekki sóttir árið 2004⁵ (sjá frekari upplýsingar ofar).
- Tilskipun um öryggi leikfanga (88/378/EBE)
Markaðsgæsludeild hefur ekki sótt fundi árið 2004.
- Tilskipun um persónuhlífar (88/686/EBE)
Markaðsgæsludeild hefur ekki sótt fundi árið 2004
- Vinnuhópur um öryggi þjónustu (“WG on Safety of Service”)
Markaðsgæsludeild hefur ekki sótt fundi árið 2004.
- EFTA
Markaðsgæsludeild hefur ekki beinan aðgang enn sem komið er að Rapex gagnagrunni ESB. Öll samskipti vegna Rapex tilkynninga fara því fram í gegnum EFTA skrifstofuna s.s. almennar upplýsingar um vöruöryggi svo og ákvarðanir stjórnslu vegna tilskipana, Evrópusambandsins o.fl.

Norræn samvinna

Í norrænu samstarfi á sviði neytendamála hefur um langt skeið verið starfrækt víðtækt samstarf um vöruöryggismál sem markaðsgæsludeild tekur virkan þátt í, þ.e.

- Norræni stýrihópurinn um vöruöryggi.⁶
Hlutverk Stýrihópsins er m.a. að taka afstöðu til umsókna um verkefni á sviði vöruöryggis og ákveða hvernig að ráðstafa eigi þeim fjármunum sem norræna embættismannnefndin um neytendamál (EK – Kons) úthlutar til stýrihópsins á hverju ári svo og fylgist hann með framvindu þeirra verkefna sem ákveðin eru hverju sinni. Stýrihópurinn skipuleggur sameiginlegar markaðskannanir, skiptist á upplýsingum um stefnumótun og um verkefni á sviði vöruöryggis sem eru í gangi á hverjum tíma innan Norðurlandanna.
- Norrænn vinnuhópur um staðla, vöruöryggi og neytendur.⁷
Deildarstjóri markaðsgæsludeildar er formaður vinnuhópsins frá september 2004. Vinnuhópurinn hefur ekki föst verkefni heldur er hann vettvangur fyrir norrænu ríkin til að ræða og leysa úr vandamálum sem koma upp í tengslum við alþjóðlegt staðlastarf. Á slíka fundi eru þeir aðilar boðaðir sem eru sérfræðingar á því sviði sem tengis hverju máli fyrir sig. Formlegir vinnuhópar einstakra verkefna eru ekki hluti af skipulagi vinnuhópsins. Meðal verkefna sem unnið var að árið 2004 má nefna:

⁵ Sama fyrirkomulag fundarsetu og upplýsingaöflunar og hvað varðar tilskipun um öryggi framleiðsluvöru / 2001/95/EBE.

⁶ Styrgruppe om Produktsikkerhet

⁷ Forum for konsumentinflytelse på standardisering og produktsikkerhet.

- Vinnuhópur um öryggi kerta. Vinnuhópurinn fundar reglulega fyrir staðla fundi CEN um öryggi kerta, vinnuhópur um sameiginlega markaðskönnun á snuðum og vinnuhópur álitsgerð um breytingar á leikfangastaðlinum, EN 71.

Annað samstarf innan Evrópu:

- CEN⁸
Markaðsgæsludeild sendir Staðlaráði Íslands faglegar athugasemdir vegna staðla sem eru í vinnslu sem sendar eru viðkomandi vinnuhóp innan CEN. Jafnframt er fylgst með útgefnum stöðlumen fundir einstakra vinnuhópa ekki sóttir
- Prosafe
PROSAFE, samtök markaðsgæsluáðila innan EES, sérfræðingar á sviði markaðsgæslu.
- fylgst með vinnu en fundir ekki sóttir
- ANEC⁹, samtök neytenda á sviði staðlamála innan EES, óháð samtök sérfræðinga sem fylgjast með gerð og innihaldi staðla er varða neytendur og öryggi þeirra.
- fylgst með vinnu en fundir ekki sóttir
- ANEC - Child Safety Working Group
- fylgst með staðlavinnu er varða leikföng og barnavörur auk annarra upplýsinga frá samtökunum á sviði staðla o.fl.

ANEC - Traffic Safety Working Group

- fylgst með staðlavinnu staðla auk annarra upplýsinga frá samtökunum á sviði umferðaröryggis.

---

⁸ CEN - Evrópsku staðlasamtökin, European Norm for Standardization.
<http://www.cenorm.be/cenorm/index.htm>

⁹ ANEC – The European Consumer Voice in Standardization,
<http://www.anec.org/>

Starfsemi mælifræðideildar

Verkefni mælifræðideildar og starfsmenn sem eru alls fjórir skiptast nokkurn veginn að jöfnu milli lögmælifræði og hagnýtrar mælifræði. Megin verkefni lögmælifræðinnar er að sinna þeim margvíslegu stjórnsýsluverkefnum sem leiða af lögum nr 100/1992, um vog, mál og faggildingu. Í þeim lögum er kveðið á um löggildingaskyldu á ýmsum mælitækjum og reglubundið eftirlit þeirra. Tilgangur slíkrar lagasetningar er að meginsteftnu til að skapa nauðsynlegt traust í viðskiptum og ákvörðunum stjórnvalda um réttindi og skyldur einstaklinga á grundvelli mælinga og notkunar mælitækja. Jafnframt á íslenska ríkið ýmsa landsmæligrunna sem eru til viðmiðunar hér á landi. Verkefni mælifræðideildar á sviði hagnýtrar mælifræði eru því að varðveita mæligrunna Löggildingarstofu svo og að hagnýta þá til þess að kvarða mælitæki fyrir ýmsa aðila í atvinnulífínu sem þurfa á slíkri þjónustu að halda. Í kvörðunarþjónustu Löggildingarstofu voru því kvörðuð alls 249 fjöldi tækja og útseld þjónusta var alls krónur 3,9 milljónir, sjá nánar kafla um kvörðun.

Ástand mælifræðinnar á Íslandi

Í nóvember 2004 var loks skipaður gæðastjóri við Löggildingarstofu en stofnunin var án gæðastjóra frá því á árinu 1999. Í nóvember var einnig tekið upp aftur það starf að gæðamálum stofnunarinnar og kvörðunarþjónustu mælifræðideildar sem stöðvaðist árið 1999. Í desember 2004 var svo lögð inn formleg umsókn til bresku faggildingarstofunnar UKAS um faggildingu á þremur sviðum:

- 1 mg til 500 kg lóð í M1 nákvæmnisflokkki OIML
- Glerhitamælar og aðrir (rafeinda hitamælar) á sviðinu -80 til +500° með 0,1°C nákvæmni
- Rannsóknastofuvogir af nákvæmni sem takmarkast af óvissu þess rekjanlega F1-lóðasafns sem notað er, mælisviðið er 1 mg til 5000 g

Áætlað er að forúttekt vegna faggildingarinnar fari fram í maí 2005 og lokaúttekt í ágúst 2005 þannig að faggilding ofanefndra kvarðana fáiast haustið 2005.

Mjög brýnt er að strax að lokinni ofanefndri faggildingu verði hafist handa við að víkka út sviðið, t.d. til nákvæmari lóða, þrýstimæla, rafmagnsmæla, átaksmæla (torque), rakamæla og mælikerja. Brýnt er af hagkvæmnisástæðum að fá faggildingu í kvörðun lóða í F1 nákvæmnisflokkki og rakamæla.

Löggildingarstofa á massa landsmæligrunn í E2 nákvæmnisflokkki og svo 3 lóðasett í F1 nákvæmnisflokkki. Fram að þessu hefur landsmæligrunnurinn verið sendur til Svíþjóðar á 10 ára fresti og hann svo notaður til að kvarða öll þrjú F1 sett stofnunnarinnar sem svo hafa verið notuð til daglegra verka. Kostnaður við kvörðun landsmæligrunnsins var árið 2000 um 350 þús. Til að halda rekjanleika þurfti stofnunin nú að senda eitt F1 sett til kvöðrunar til útlanda og kostaði það um 260 þús. Verði mikið um faggiltar kvarðanir M1 lóða og á vogum á rannsóknastofuum gæti stofnunin því þurft að senda árlega 1-2 F1 lóðasett í kvörðun til útlanda með tilheyrandi kostnaði (260-520 þús). Fengi stofan hins vegar faggildingu til að kvarða F1 lóð þyrfti aðeins að senda landsmæligrunninn út á 10 ára fresti eins og hingað til.

Kostnaður við að víkka fagildingu í massa til F1 lóða verður lægri en ella vegna UKAS því að sameina mætti matsferð þeirra hingað til lands við árlegu matsferðina vegna M1 faggildingarinnar. Hér þyrfti aðeins að ljúka við að skrifa ferlana um F1 lóðin en gæðakerfið að öðru leyti liggur fyrir. Stærsti kostnaðurinn yrði samt að kaupa þarf eina samanburðarvog fyrir 200 g, 500 g, 1000 g og 2000 g lóð en hún kostar á bilinu 1,4-1,5 milljónir. Til viðbótar ofanefndum sparnaði myndi svo faggilding við kvörðun F1 lóða skapa tekjur af stærðargráðunni 1-300 þús árlega vegna kvarðana F1 lóða fyrir atvinnulífið. Svipuð rök má færa fyrir kvörðun rakamæla.

Ástand mæligrunna

Vegna samdráttar í starfi Löggildingarstofu hefur dregist um of að láta kvarða suma mæligrunna. Eftirtaldir mæligrunnar eru að verða ónothæfir vegna kvörðunarstöðu.

Grunnur	Lýsing	Tími	Síðast kvarðað	Kvörðunaraðili	Áætlaður eða raun kostnaður
G11 015	Þrýstihaus	6	maí. 95	D&H	310.000 kr.
G11 020	Þrýstihaus	6	maí. 95	D&H	310.000 kr.
G11 025	Þrýstihaus	6	maí. 95	D&H	310.000 kr.
G50 095	Tvinn (B)	4	mar. 95	NPL	130.000 kr.
G50 100	Tvinn (C)	4	mar. 95	NPL	130.000 kr.
G50 155	Tvinn (96/C)	4	nóv. 96	NPL	130.000 kr.
Samanlagður kostnaður					1.320.000 kr.

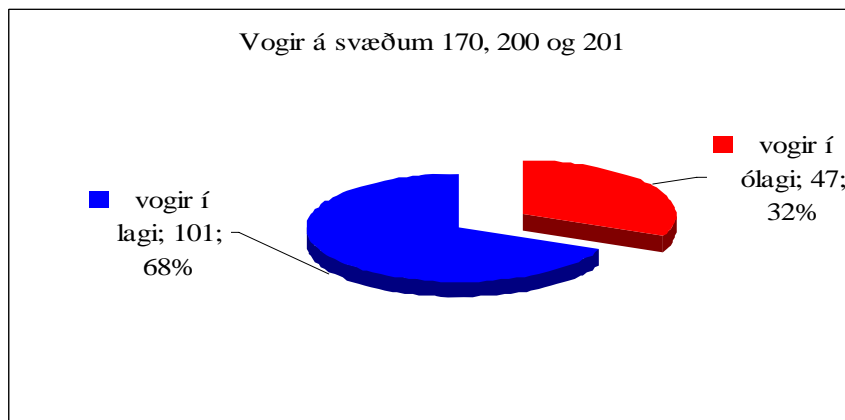
Allar kvarðanir á þrýstingi mun fljótlega leggjast af verði þrýstihausar ekki sendir til viðhalds og kvörðunar innan skamms. Löggildingarstofa kvarðar 25-30 mæla árlega fyrir ýmsa aðila.

Markaðs- og löggildingaeftirlit markaðsgæsludeildar

Löggildingarstofa sem stjórnvald ber ábyrgð á að hafa með höndum eftirlit á tveim stigum varðandi mælitæki. Annars vegar þarf að annast markaðseftirlit til þess að tryggja að farið hafi verið eftir skilmálum EES um markaðssetningu og hins vegar þarf að fylgjast með að mælitæki í notkun séu löggilt og að gildistími þeirra sé ekki runninn út.

Einn starfsmaður mælifræðideildar hefur mánaðarlega sent bréf til þeirra eigenda voga sem ekki hafa látið endurlöggilda á tilsettum tíma miðað við þau gögn sem Löggildingarstofa fær mánaðarlega frá Frumherja.

Vegna gruns um að mælitækjum, sem ekki eru löggilt, fari fjölgandi vegna minnkunar á eftirliti frá árinu 2002 var ákveðið að gera könnun á svæðum með póstnúmer 107, 200, 2001 og 170. Heimsótt voru 65 fyrirtæki af eftirlitsmönnum Löggildingarstofu á 5 dögum og skoðaðar 192 vogir. Niðurstöður voru þessar

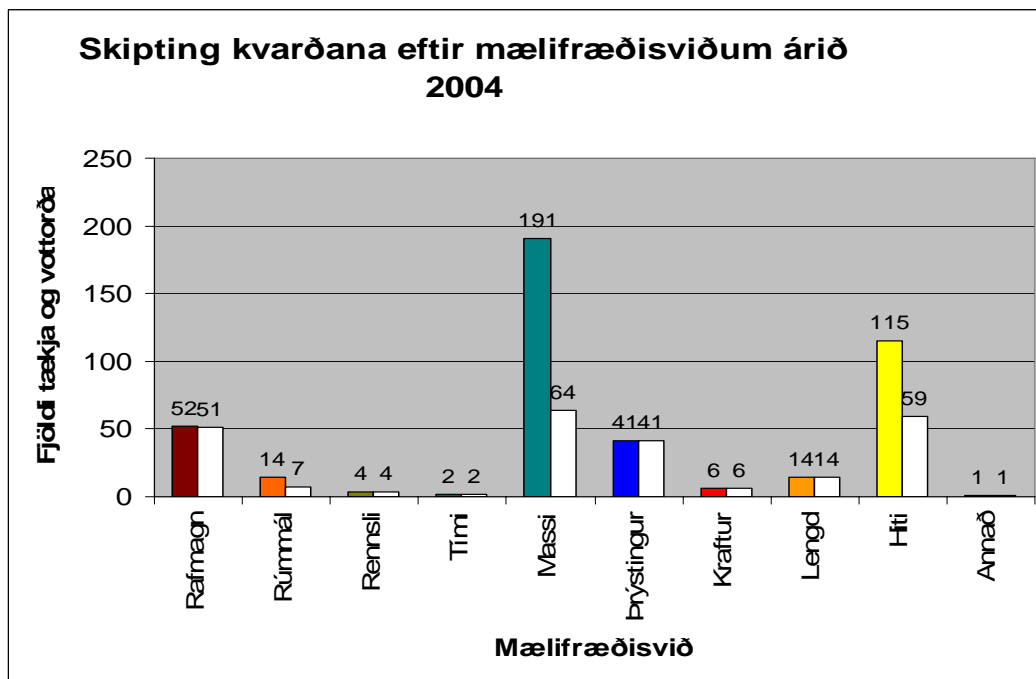

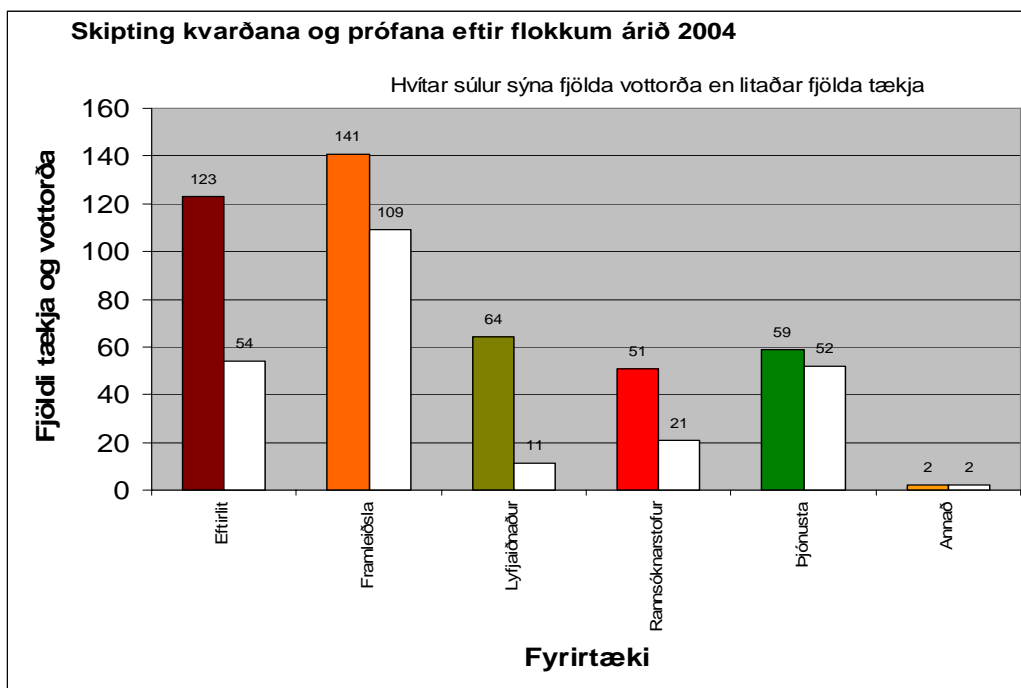
Húsnæðismál kvörðunarþjónustu mælifræðideildar

Kvörðunarþjónusta mælifræðideildar flutti í lok júní 2004 úr gömlu og ófullnægjandi húsnæði í Síðumúla 13 í nýtt og sérhannað húsnæði í kjallaranum í Borgartúni 21. Í nýja húsnæðinu er hitastýring og væntanleg er rakastýring fyrir fínmassa en hvoru tveggja er forsenda þess að faggilding fái til að kvarða fínmassa. Mikil bót er af nýja húsnæðinu og allt annað umhverfi fyrir starfsmenn miðað við það gamla í Síðumúlanum. Einn galli hefur þó komið í ljós en hann er sá að útidyr eru of mjóar til að auðvelt sé að koma stórum lóðum inn og út úr húsinu. Þegar kjallarinn var upphaflega hannaður var ekki áætlað að stór lóð færu inn í kjallarann heldur í annað húsnæði og því yfirsást þetta atriði þar til reyndi á. Í tilboði frá BYKO kemur fram að ný og stærri hurð kostar á bilinu 6-700 þús.

Kvarðanir

Nokkur samdráttur varð í tekjum af kvörðunum á milli ára eða úr 5,2 milljónum í 3,9 milljónir en samt er um 20% stöðug aukning í kvörðunum til lengri tíma litið en á ári með sléttri tölu eru alltaf minni tekjur en á oddtöluári.

Starfsemi rafmagnsöryggisdeildar 2004

Inngangur

Starfsemi rafmagnsöryggisdeildar á árinu 2004 var með svipuðu sniði og árin áður.

Haukur Ársælsson, deildarsérfræðingur sem um árabíl sinni rannsóknum tjóna og slysa af völdum rafmagns lét af störfum á árinu og nýr starfsmaður Hallgrímur S. Hallgrímsson, deildarsérfræðingur var ráðinn í hans stað.

Helstu verkefni

Hér á eftir verður getið helstu verkefna sem starfsmenn rafmagnsöryggisdeildar unnu að á árinu 2004.

Öryggi raforkuvirkja

Innra öryggisstjórnunarkerfi rafveitna

Rafmagnsöryggisdeild fylgist með árlegum viðhaldsskoðunum öryggisstjórnunarkerfa rafveitna. Stofnunin fylgir því eftir að fullnægjandi úrbætur séu gerðar á frávikum sem fram koma við skoðun sem faggilt skoðunarstofa framkvæmir í umboði stjórnvaldsins. Þá fer stofnunin yfir umfang úrtakseftirlits rafveitna með ástandi virkja og fylgir því eftir að það fullnægi kröfum. Ennfremur er stofnunin fyrirtækjunum innan handar varðandi túlkun og útskýringar á reglum, ásamt því að skera úr um vafaatriði varðandi túlkun reglna. Aðeins ein starfandi rafveita hafði enn ekki lokið innleiðingu innra öryggisstjórnunarkerfis á árinu 2004, en var þó byrjuð innleiðingu þess.

Innri öryggisstjórnun iðjuvera og einkarafstöðva

Fyrir nokkrum árum hóf rafmagnsöryggisdeild skipulega að þrýsta á um að iðjuver sem áttu eftir að koma sér upp skilgreindu öryggisstjórnunarkerfi á sama hátt og raforkufyrirtæki myndu gera það. Árið 2004 var þessu fylgt eftir af hálfu deildarinnar og

var unnið að innleiðingu öryggisstjórnunarkerfis í 29 iðjuverum og lauk því með viðurkenningu hjá 2 aðilum. Gert er ráð fyrir því að innleiðingu hjá eldri starfandi fyrirtækjum ljúki á árinu 2005.

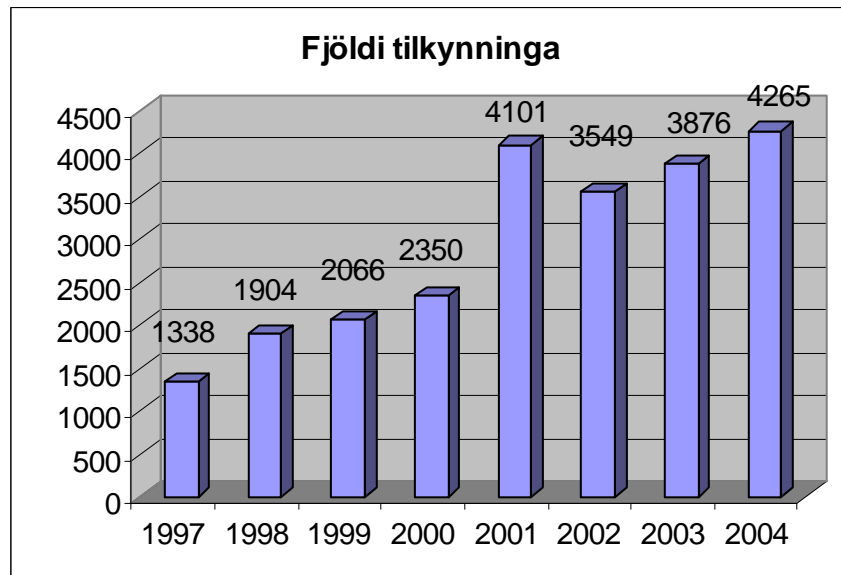
Smávirksjanir

Nokkrar smávirksjanir voru teknar í gagnnið á síðasta ári eftir að fullnaðarúttekt á búnaði þeirra hafði farið fram. Fleiri virksjanir eru í byggingu og verða að öllum líkindum teknar í notkun á árinu 2005. Fjöldmargir áhugamenn um smíði og uppsetningu smávirksjana settu sig í samband við rafmagnsöyggisdeild og fengu upplýsingar um einstök öryggisatriði.

Öryggi neysluveitna

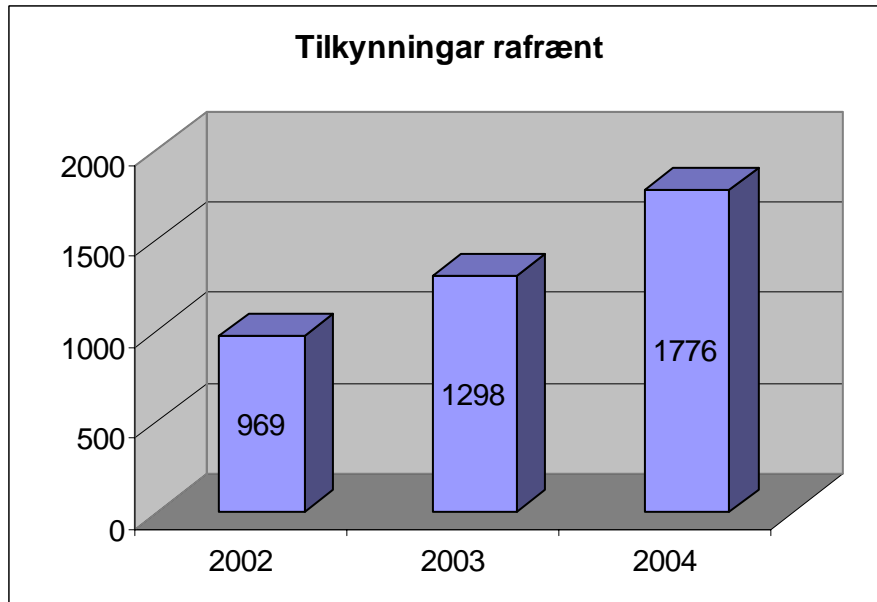
Eftirlit með nýjum neysluveitum

Síðustu árin hefur töluverð aukning orðið á fjölda tilkynnta neysluveitna frá löggiltum rafverktökum. Árið 2004 voru alls 4265 nýjar neysluveitur tilkynntar og er það töluverð aukning frá árinu áður. Af þessum neysluveitum valdi rafmagnsöyggisdeild 1052 veitur til skoðunar og er það nokkur aukning frá árinu áður. Þá hefur það færst í vöxt að rafverktakar tilkynni neysluveitu á rafrænu formi og var mikil aukning á því miðað við árið áður. Löggildingarstofa telur að þrátt fyrir þá aukningu sé enn hægt að gera mun betur og mun stofnunin leggja áherslu á að rafræn stjórnsýsla á þessu sviði verði útbreiddari en nú er.

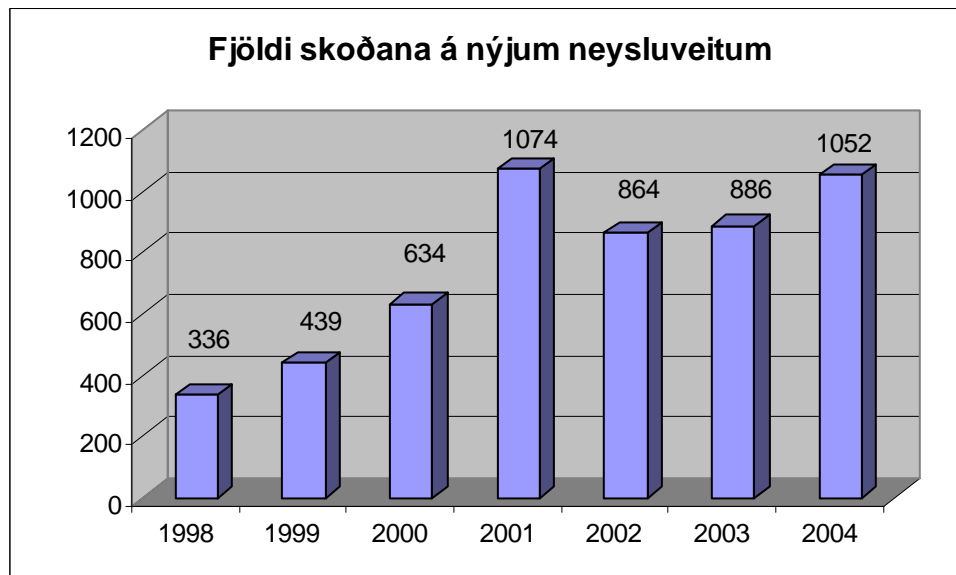

Mynd 1. Fjöldi tilkynninga árin 1997 – 2004

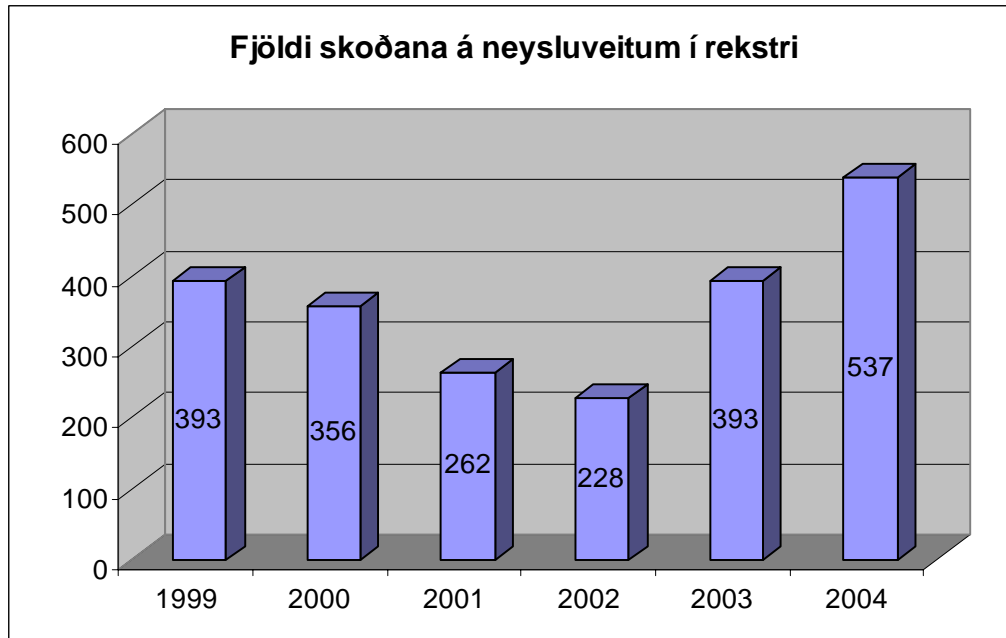
Mynd 2. Fjöldi rafrænna tilkynninga 2002 – 2004.

Mynd 3. Fjöldi skoðana árin 1998 – 2004.

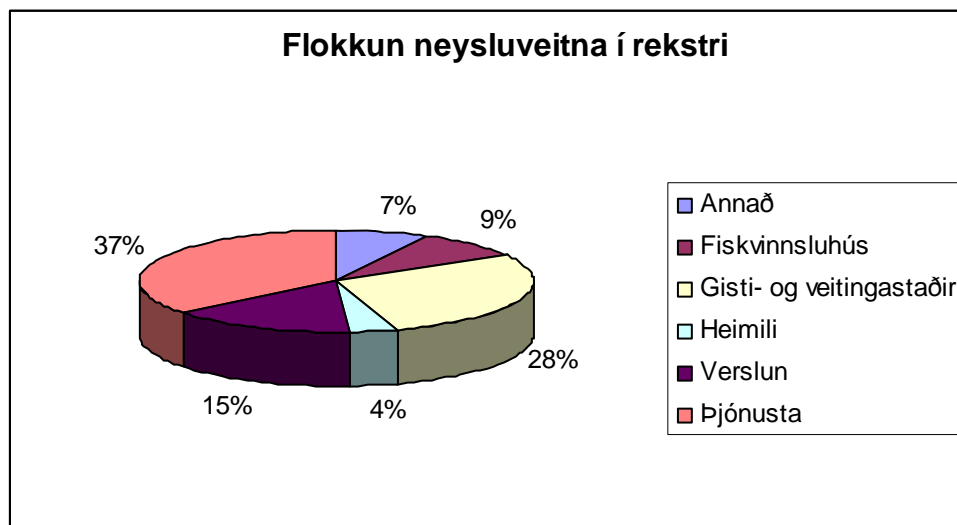
Eftirlit með neysluveitum í rekstri

Í upphafi hvers árs velur rafmagnsöryggisdeild neysluveitur í rekstri til skoðunar og árið 2004 voru valdar alls 537 neysluveitur. Rétt er að hafa í huga að síðustu árin stendur sá fjöldi skoðana sem deildin lætur árlega framkvæma á neysluveitum í rekstri ekki undir því markmiði stofnunarinnar að hafa sem besta yfirsýn yfir ástand raflagna og rafbúnaðar í landinu. Fjöldi neysluveitna í rekstri í landinu er áætlaður um 120.000 – 150.000. Til að unnt sé að hafa yfirsýn yfir ástand þessara neysluveitna væri tölfraðilega æskilegt að skoðaðar væru a.m.k. 1000 neysluveitur á ári.

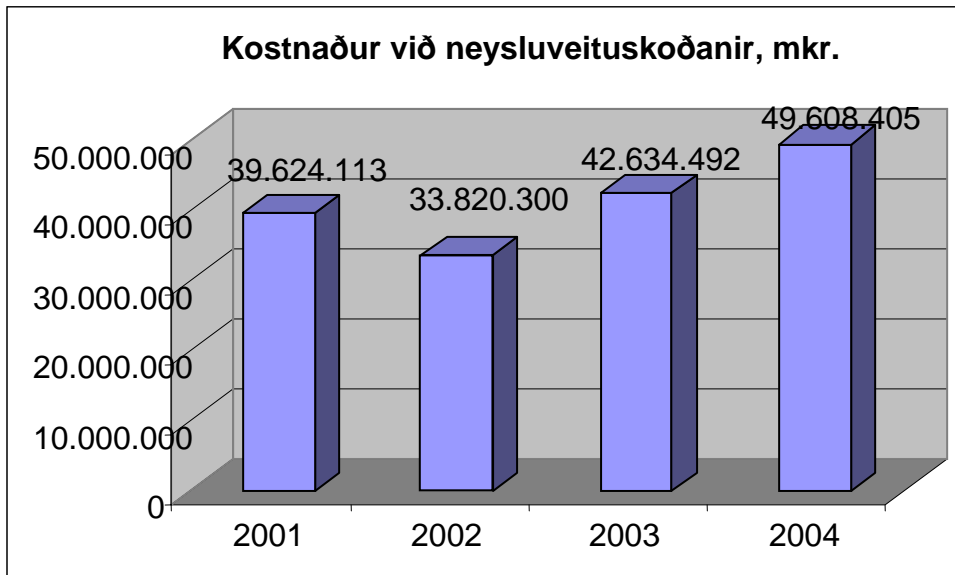
Mynd 4. Fjöldi skoðana á neysluveitum í rekstri árin 1999 -2004.

Á mynd 5. má sjá tegundarflokkun þeirra neysluveitna í rekstri sem voru skoðaðar. Aðaláherslan á árinu 2004 var lögð á skoðun raflagna í gisti- og veitinga- og fiskvinnsluhúsum.

Mynd 5. Flokkun skoðaðra neysluveitna í rekstri árið 2004.

Kostnaður vegna skoðana á nýjum neysluveitum og neysluveitum í rekstri er kostnaður af Löggildingarstofu og er stór hluti af rekstrarfé rafmagnsöryggisdeildar. Á mynd 6 kemur fram kostnaður við neysluveitusköðanir síðustu árin.

Mynd 6. Kostnaður við neysluveitusköðanir, mkr.

Öryggisstjórnun rafverktaka

Við síðustu áramót voru í gildi 495 löggildingar Löggildingarstofu til rafvirkjunarstarfa. Löggildingar skiptast í fjóra flokka, A-löggilding er löggilding til rafvirkjunarstarfa á háspennusviði og B-löggilding er löggilding til rafvirkjunarstarfa á lágspennusviði. CA- og CB-löggilding eru löggildingar til takmarkaðra rafvirkjunarstarfa á há- og lágspennusviðum.

Löggilding rafverktaka

Árið 2004 voru löggiltir 7 nýir rafverktakar og 21 rafverktaki endurnýjaði löggildingu sína til næstu fimm ára.

Rafmagnsöryggiseild lét skoða öryggisstjórnun hjá 35 rafverktökum á árinu og send voru alls 238 skrifleg erindi til rafverktaka, fyrirspurnir, ítrekanir og áminningar vegna brota á reglum. Einungis einn rafverktaki var sviptur löggildingu til rafvirkjunarstarfa á árinu.

Öryggi raffanga

Eftirlit með rafföngum á markaði

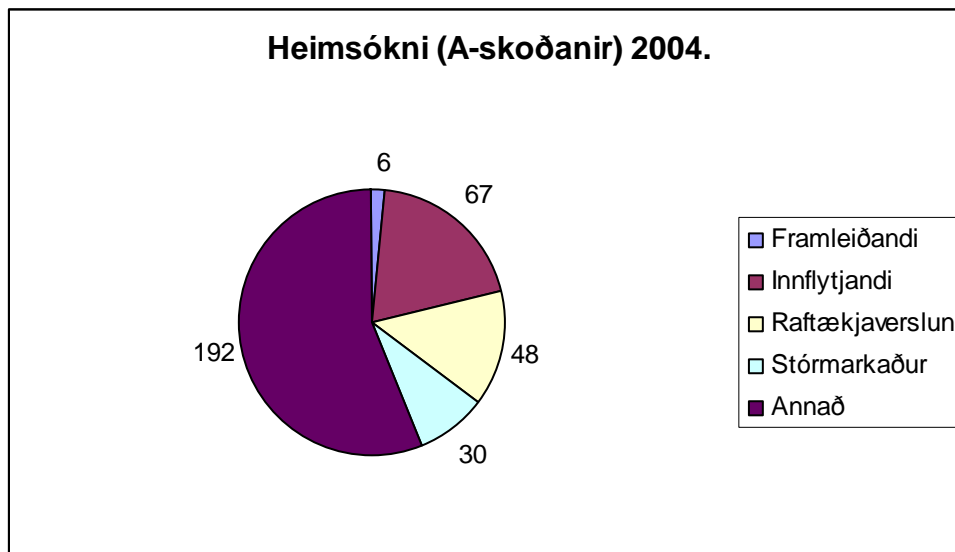
Rafföng má því aðeins setja á markað hér á landi að hönnun þeirra, gerð og frágangur stofni ekki öryggi eða heilsu manna, húsdýra eða eigna í hættu þegar þau eru rétt upp sett, þeim við haldið og þau notuð með þeim hætti sem til er ætlast. Ábyrgðaraðilar og aðrir seljendur raffanga skulu aðeins setja á markað rafföng sem uppfylla ákvæði um öryggi og formleg skilyrði til markaðssetningar, en formleg skilyrði eru kröfur um CE-merkingu og samræmisfirlýsingu.

Rafmagnsöryggiseild Löggildingarstofu annast opinbera markaðsgæslu raffanga. Hún fylgist með rafföngum á markaði, aflar á skipulegan hátt upplýsinga um þau og tekur við ábendingum frá neytendum og öðrum aðilum.

Faggiltar skoðunarstofur annast í umboði Löggildingarstofu framkvæmd skoðana í samræmi við gildandi samning hverju sinni, verklagsreglur og skoðunarhandbók Löggildingarstofu.

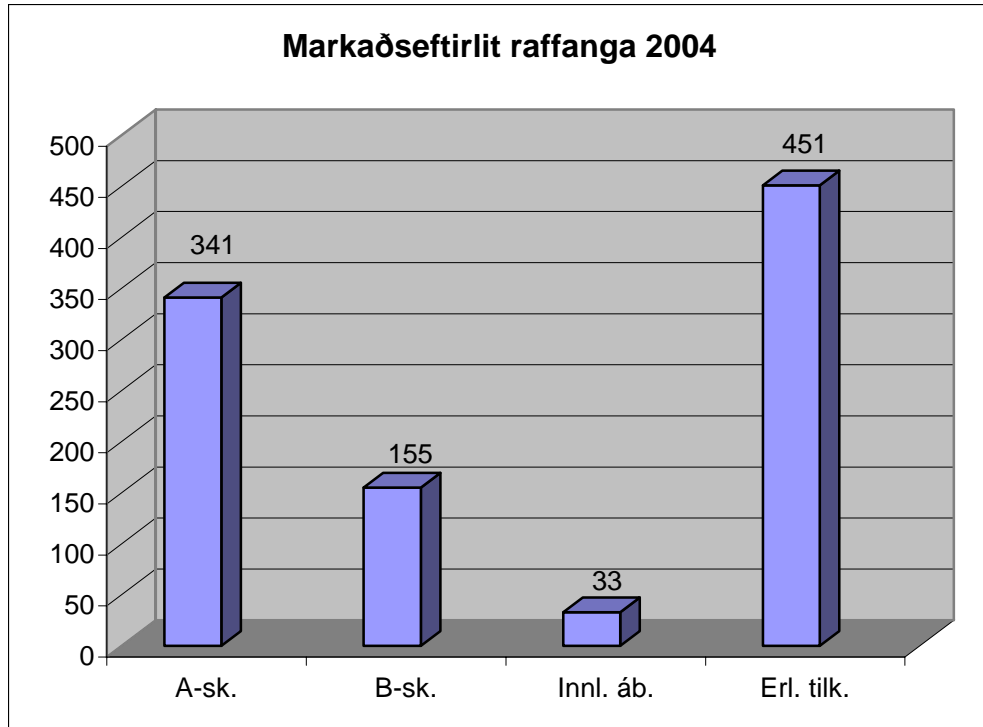
Í byrjun árs 2003 var gerður samningur til þriggja ára við Aðalskoðun hf um skoðun á rafföngum á markaði. Jafnframt var verklagsreglum og fyrirkomulagi skoðana breytt með það að markmiði að ná betri árangri, þ.e. finna fleiri rafföng sem ekki uppfylltu skilyrði. Þetta var gert með því að breyta svokölluðum A-skoðunum, sem áður voru skoðanir á einstökum rafföngum sem valin voru af handahófi úr rafföngum á skoðunarstað, þannig að nú stendur A-skoðun fyrir heimsókn á sölustað og “skimun” þeirra raffanga sem þar eru til sölu ásamt fræðslu til söluaðila um þær kröfur sem gerðar eru til markaðssetningar raffanga. Af þessum sökum er ekki raunhæft að bera upplýsingar um fjölda A-skoðana árunna 2003 og 2004 saman við upplýsingar fyrri ára.

Á árinu 2004 urðu heimsóknir til söluaðila raffanga alls 343 víðs vegar um land, þeir voru ýmist voru valdir af handahófi, sem hluti af sérstökum átaksverkefnum eða eftir ábendingu. Skipting milli flokka seljenda sést á mynd 7.

Mynd 7. Heimsóknir 2004, fjöldi eftir eðli starfsemi.

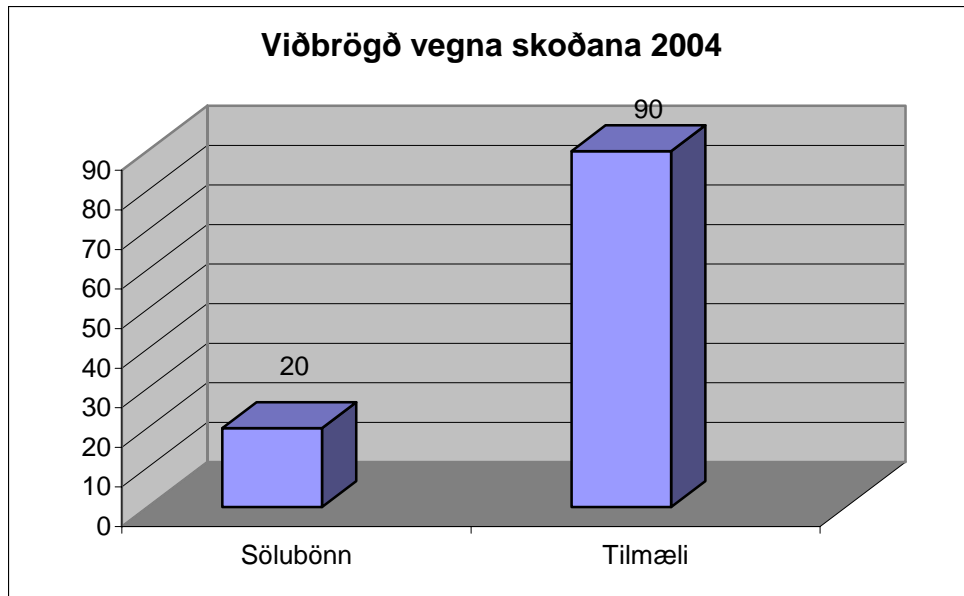
“Skimuð” voru 4810 rafföng í samræmi við verklagsreglur um A-skoðanir og 155 skoðuð nánar (B-skoðun) vegna vegna gruns um að þau uppfylltu ekki kröfur. Deildin afgreiddi 33 innlendar ábendingar frá almenningi og fagfólki og er þá átt við vel skilgreindar ábendingar, þ.e. ábendingar sem beinast að ákveðnum rafföngum eða flokki raffanga og/eða ákveðnum söluaðilum. Auk þess bárust deildinni 451 erlend tilkynning um hættuleg rafföng en þessar tilkynningar berast frá öðrum aðildarríkjum Evrópska efnahagssvæðisins eftir ákveðnu kerfi sem nánar er kveðið á um í reglum sem í gildi eru á svæðinu, sjá nánar mynd nr. 8. Þá sinnti deildin fjölda, formlegra og óformlegra fyrirspurna varðandi skilyrði til markaðssetningar raffanga og annað er rafföngum tengist frá almenningi og fagfólki.

Mynd 8. Markaðseftirlit raffanga árið 2004, fjöldi eftir tegund skoðunar og ábendingum.

Athugasemdum sem gerðar eru við öryggi raffanga er skipt í þrjá flokka, í flokki 1 eru minniháttar athugasemdir, í flokki 2 eru athugasemdir sem talið er að gætu valdið hættu og í flokki 3 eru athugasemdir sem talið er að valdi beinni hættu. Einnig eru gerðar athugasemdir við formkröfur þegar það á við, þ.e.a.s. þegar CE-merkingu vantar og/eða þegar EB-samræmisyfirlýsing berst ekki.

Rafmagnsöryggisdeild setti árið 2004 alls 20 sölubönn á rafföng sem alvarlegar athugasemdir voru gerðar við og var í 5 tilvikum krafist innköllunar frá neytendum. Deildin sendi á sama tímabili út 90 skrifleg tilmæli til söluaðila um úrbætur á rafföngum sem minniháttar athugasemdir voru gerðar við, auk þess að aðstoða ábyrgðaraðila, þ.e. innlendan framleiðanda eða innflytjanda, varðandi úrbætur.

Mynd 9. Viðbrögð Löggildingarstofu. Fjöldi sölubanna og tilmæla 2004.

Öryggi raffanga í rekstri (eldri raffanga):

Á hverju ári sinnir rafmagnsöryggisdeild fjölda skoðana og rannsókna á rafföngum í rekstri, t.d. vegna bruna sem orðið hafa af þeirra völdum. Alvarlegasta dæmið um slíkt á árinu 2004 voru brunar sem urðu vegna neyðarlýsingarlampa, m.a. í skóla, á barnaheimili, í Þjóðskjalasafninu og á fleiri stöðum. Strax eftir fyrstu brunana stóð rafmagnsöryggisdeild að skoðun á markaðssetningu viðkomandi raffangs. Sú skoðun leiddi ekkert óeðlilegt í ljós, lamparnir voru löglega markaðsfærðir. Frekari eftirgrennslan deildarinnar og þrýstingur á framleiðandann, með aðstoð innflytjandans á Íslandi, varð svo til þess að hann hóf rannsókn á málinu sem leiddi í ljós galla í lömpum sem framleiddir voru á ákveðnu tímabili, sem aftur varð til þess að hann stóð fyrir allsherjar innköllun á hundruðum slíkra lampa hér á landi.

Öryggi raffanga í rekstri hefur oft verið vanmetinn þáttur í starfsemi deildarinnar en ljóst er af fyrrnefndu dæmi að um er að ræða ákaflega mikilvægan þátt í starfsemi.

Samvinnunefnd

Formleg samskipti á milli rafmagnsöryggisdeildar og skoðunarstofu fara fram í samvinnunefnd sem hittist einu sinni í mánuði. Á þeim fundum er farið yfir skoðanir, reglur, skýrslur, skoðunaráætlanir og önnur atriði sem máli skipta. Á milli funda í samvinnunefnd fara samskipti fram á milli umsjónarmanna verkefnisins hjá skoðunarstofu og stjórnvaldi.

Fyrirspurnir um rafmagnsöryggismál

Daglega berast rafmagnsöryggisdeild margar fyrirspurnir um rafmagnsöryggismál ýmist munnlega eða bréflega og fer mikill tími starfsmanna í að sinna þeim. Árið 2004 var í engu frábrugðið fyrri árum í þessum efnunum.

Birting fyrirmæla á heimasíðu LS

Rafmagnsöryggisdeild hóf á árinu 2004 birtingu túlkana á reglugerð um raforkuvirki og öðrum fyrirmælum á heimasíðu LS. Markmiðið er að bæta þjónustu við þá sem þurfa að taka mið af reglugerðarákvæðum í störfum sínum og efla skilning á gildandi fyrirmælum, ásamt því að minnka vinnu starfsmanna deildarinnar við að svara fyrirspurnum.

Gæðakerfi deildarinnar

Áfram var unnið að þróun gæðakerfis deildarinnar og að endurbótum á upplýsingakerfum. Á árinu var tekið í notkun nýtt upplýsingakerfi fyrir upplýsingar um markaðseftirlit með rafföngum, m.a. um niðurstöður skoðana á markaði.

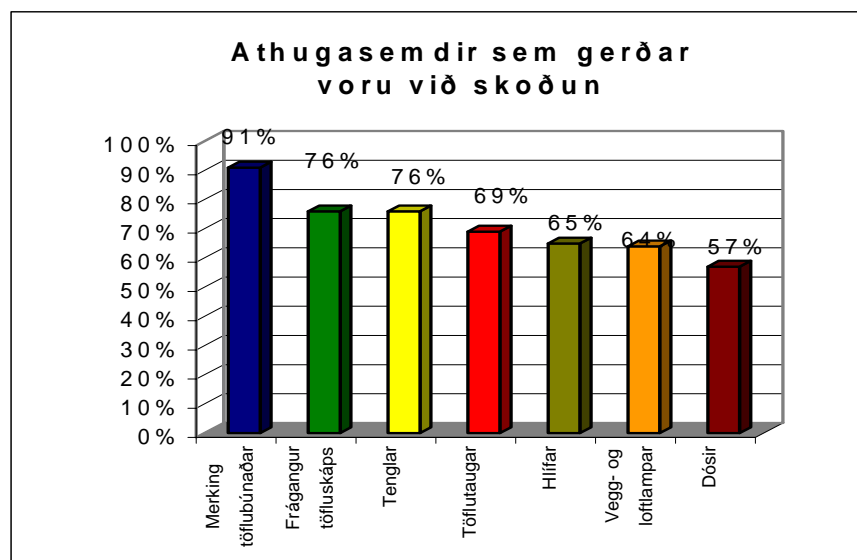
Fræðslumál – brunar af völdum eldavéla

Löggildingarstofa stóð í samvinnu við Slökkvilið höfuðborgarsvæðisins fyrir kynningu á brunahættu af eldavélum í Kringlunni eina helgi í nóvember 2004. Dreift var kynningarbæklingi og sýnd fræðslumynd sem Löggildingarstofa hefur látið útbúa. Var þetta gert til að efla vitund almennings um brunahættu sem stafar af notkun eldavéla, en til notkunar þeirra má rekja hátt í helming rafmagnsbruna á heimilum.

Yfirgripsmikil úttekt gerð á raflögnum og rafbúnaði í gisti- og veitingahúsum

Síðastliðin tvö ár hefur rafmagnsöryggisdeild Löggildingarstofu látið skoða raflagnir á þriðja hundrað gisti- og veitingahúsa víðsvegar um landið. Markmiðið með skoðunum var að fá sem gleggsta mynd af ástandi raflagna og rafbúnaðar í gisti- og veitingahúsum og koma ábendingum á framfæri við eigendur og umráðamenn þeirra um það sem betur má fara.

Skoðun Löggildingarstofu leiddi í ljós að raflögnum og rafbúnaði í íslenskum gisti- og veitingahúsum er víða ábótavant. Gerðar voru athugasemdir við merkingu búnaðar í rafmagnstöflum í nær öllum gisti- og veitingahúsum sem skoðuð voru, eða í 91% tilvika. Þá var gerð athugasemd við frágang tengla í 76% skoðana og töfluskápa í 76% tilvika.

Mynd 10. Helstu athugasemdir sem gerðar voru við skoðun í gisti- og veitingahúsum.

Skýrslu Löggildingarstofu um ástand raflagna í gisti- og veitingahúsum var dreift til allra umráðamanna gisti- og veitinghúsa í landinu og til löggiltra rafverktaka.

Úttekt á starfsemi faggiltra skoðunarstofa

Árlega eru gerðar úttektir á starfsemi Rafskoðunar ehf, Frumherja hf og Aðalskoðunar hf. Úttektirnar eru gerðar af faggildingarsviði Löggildingarstofu. Þá hafa starfsmenn rafmagnsöryggisdeildar látið gera samanburðarskoðanir hjá skoðunarstofum til þess að kanna vinnubrögð skoðunarmanna við úttektir. Við framangreindar úttektir hafa ekki komið upp nein sérstök vandamál eða misfellur sem geta valdið því að þessir aðilar teljist ekki hæfir til að sinna þeim störfum sem þeir eru faggiltir til.

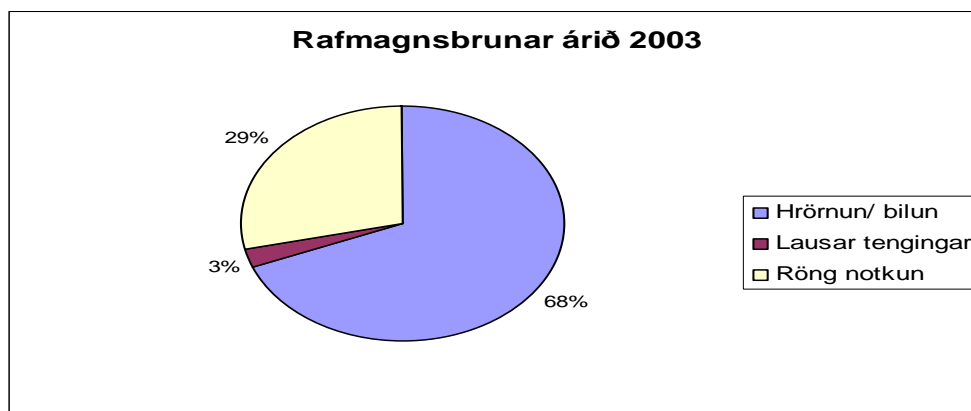
Umsögn starfsheitið raffræðingur

Þeir sem fullnægja kröfum Löggildingarstofu um menntun og starfsreynslu til að hljóta löggildingu til rafvirkjunarstarfa geta sótt um það til iðnaðarráðuneytisins að fá að nota starfsheitið raffræðingur. Áður en umsókn er samþykkt skal leita umsagnar Löggildingarstofu sem leggja skal mat á hvort unnt sé að taka umsókn til greina. Á síðasta ári veitti Löggildingarstofa 24 umsagnir vegna umsókna um starfsheitið raffræðingur.

Rannsóknir og skráning slysa og tjóna af völdum rafmagns

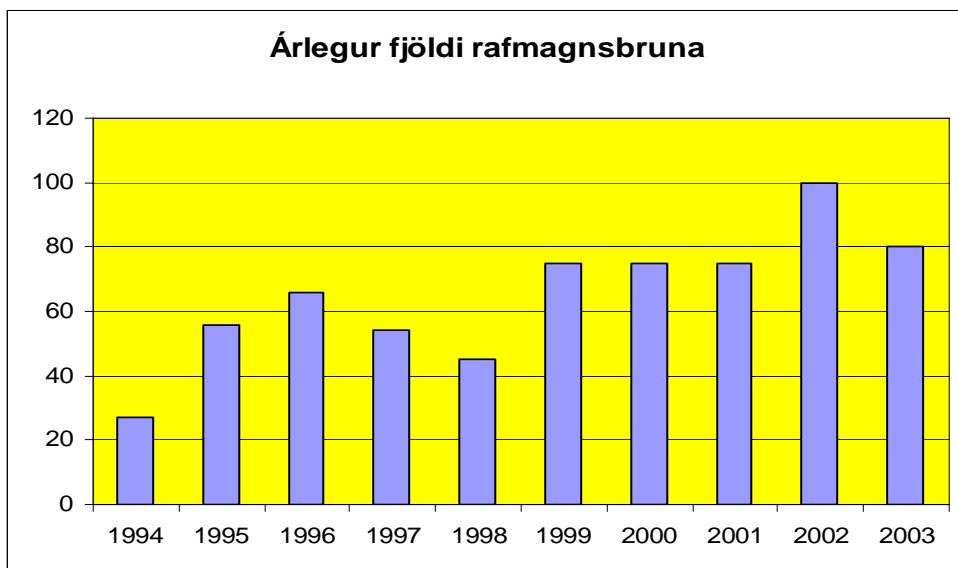
Rannsóknir á slysum og tjónum

Árið 2004 tók rafmagnsöryggisdeild þátt í rannsóknum á alls 52 tilvikum slysa og tjóna þar sem grunur var um að rafmagn væri orsakavaldurinn og fór auk þess yfir rannsóknarniðurstöður lögreglu í 49 tilvikum til viðbótar. Brunar af völdum rafmagns voru alls 80 árið 2004. Rafmagnsöryggisdeild rannsakaði 3 slys en slys af völdum rafmagns reyndust á árinu vera alls 8. Athygli er vakin á því að rafmagnsöryggisdeild skráir einungis þá bruna sem henni berast upplýsingar um en það er einungis lítil hluti allra rafmagnsbruna sem árlega eiga sér stað.

Mynd 11. Hlutfallsleg skipting bruna af völdum rafmagns árið2004.

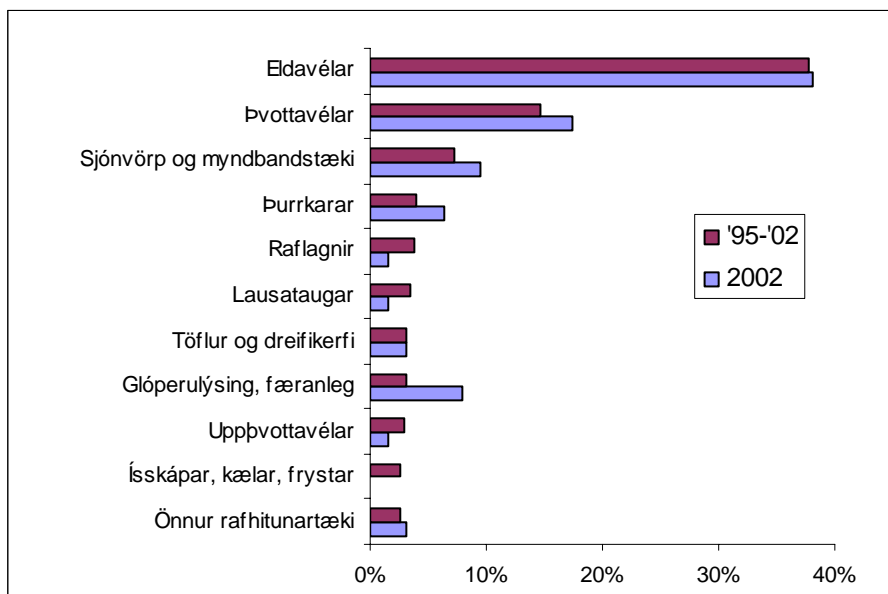
Mynd 12. Fjöldi rafmagnsbruna 1994 – 2003.

Skýrsla um slys og tjón af völdum rafmagns fyrir árið 2003

Rafmagnsöryggisdeild Löggildingarstofu gaf út skýrslu um slys og tjón af völdum rafmagns á árinu

2003. Í skýrslunni var fjallað um upplýsingasöfnun Löggildingarstofu, orsök bruna, afleiðingar og brunastaði og birt ítarleg samantekt á tölfræði.

Einnig var fjallað um þau slys sem urðu af völdum rafmagns árið 2002 og birt tölfræði slysa árin 1992-2002.

Mynd 13. Dæmi um úrvinnslu - uppruni rafmagnsbruna.

Eðalmálmur

Rafmagnsöryggisdeild Löggildingarstofu fer með framkvæmd laga nr. 77/2002 um vörur unnar úr eðalmálmum. Lögin kveða m.a. á um markaðseftirlit með slíkum vörum og reglugerð þar af lútandi. Reglugerð nr. 938/2002 um vörur unnar úr eðalmálmum kveður m.a. á um hvernig stimplar samkvæmt lögum skulu notaðir (ábyrgðar-, nafna-, hreinleika-, eftirlitsstimplar), gerð þeirra og útlit, kröfur til hreinleika máлма, heimild til að blanda saman eðalmálmum og öðrum málmum eða efnum við framleiðslu á vörum úr eðalmálmum og notkun hreinleikastimpla á slíkum vörum, notkun íblöndunarefna og

eftirlit á markaði. Reglugerðin inniheldur ennfremur ákvæði um hreinleikastimpla, um notkun ábyrgðarstimpla, afskráningar, erlenda stimpla o.fl.

Á grundvelli ofangreindrar reglugerðar hefur rafmagnsöryggisdeild m.a. sett upp ferli vegna umsókna fyrir viðurkenningu og skráningar á svokölluðum nafnastimplum Nafnastimplar þessir innihalda bókstafi sem mynda nafn réttihafa nafnastimpils eða firmaheiti, en geta einnig verið tákn sem viðurkennd hafa verið af Einkaleyfastofu.

Á árinu 2004 bárust deildinni 19 umsóknir um nafnastimpla og voru 18 skráðir.

Innlent samstarf

Samorka

Löggildingarstofa er aðili að Samorku (Samtök raforku-, hita- og vatnsveitna). Á síðasta ári tók rafmagnsöryggisdeild þátt í mörgum fundum sem haldnir voru á vegum Samorku. Almennt var fjallað um rafmagnsöryggismál og samskipti Löggildingarstofu og rafveitna.

Rafstaðlaráð / Staðlaráð

Löggildingarstofa er aðili að Rafstaðlaráði (RST). Rafstaðlaráð er vettvangur þeirra sem vilja efla stöðlun á rafmagnssviði hér á landi. Rafmagnsöryggisdeild hefur einnig átt töluverð samskipti við Staðlaráð Íslands og má þar sérstaklega nefna tækniráðsfundi CENELEC (BT) sem haldnir eru fjórum sinnum á ári. Þessa fundi situr fulltrúi Staðlaráðs og hefur fundað með starfsmönnun rafmagnsöryggisdeildar fyrir og eftir umrædda tækniráðsfundi og rætt mál er upp koma og snerta deildina.

Þá hefur rafmagnsöryggisdeild fóstrað eftirfarandi tækninefndir á vegum IEC (Alþjóðaraftækniráðið) og CENELEC (Evrópsku rafstaðlasamtökin):

- IEC/CENELEC TC 61, Rafföng, heimilistæki.
- IEC/CENELEC TC 64, Raflagnir í byggingum.
- IEC/CENELEC TC 23 B, C, X Klær og tenglar til heimilisnota.
- IEC/CENELEC TC 11, Háspenntar línur.
- CENELEC BTTF 95-1, Gæðakerfi verktaka.

Fóstrun tækninefndanna felur m.a. í sér yfirferð og vistun gagna frá fyrrgreindum nefndum.

Rafmagnsöryggisráð

Í Rafmagnsöryggisráði sitja auk fulltrúa Löggildingarstofu, fulltrúar Félags raftækjaheildsala, Samorku og Samtaka atvinnurekenda í raf- og tölvuiðnaði. Ráðinu er ætlað að vera forstjóra Löggildingarstofu til ráðgjafar um rafmagnsöryggismál. Á síðusta hélt ráðið 4 fundi.

Nefnd um sviptingu löggildingar rafverktaka til rafvirkjunarstarfa

Fulltrúar Samorku og Samtaka atvinnurekenda í raf- og tölvuiðnaði, ásamt fulltrúa Löggildingarstofu sitja í nefnd um sviptingu löggildingar rafverktaka. Nefndinni er ætlað að fjalla um og leggja fram tillögur til forstjóra Löggildingarstofu vegna þeirra rafverktaka sem ekki fara eftir settum reglum á rafmagnsöryggissviði. Á síðasta ári kom nefndin tvisvar sinnum saman og lagði til að tveir rafverktakar yrðu sviptir löggildingu.

Ljóstæknifélag Íslands

Löggildingarstofa er meðlimur í Ljóstæknifélagi Íslands og hefur sótt fundi og ráðstefnur innan félagsins, frá stofnun þess.

Erlend samskipti /EES

Rafmagnsöryggisdeild sinnir erlendu samstarfi er varðar markaðseftirlit og öryggi raffanga af fremsta megni en því miður hefur, af ýmsum ástæðum, s.s. vegna fjárskorts, ekki verið hægt að sinna því eins og æskilegt væri. Í þessu sambandi má nefna hina ýmsu samstarfshópa markaðseftirlitsstjórnvalda á Evrópska efnahagssvæðinu (EES), svokallaða “AdCo” hópa. Aðilar EES, þ.e. Evrópusambandið (ES), EFTA-ríkin og ESA leggja gríðarlega áherslu á að þessu samstarfi sé sinnt, enda ein af forsendunum fyrir að innri markaðurinn virki eins og til er ætlast. Reyndar hafa birst í nýjstu tilskipunum ES ákvæði sem beinlínis skylda aðildarríkin til að taka þátt í slíku samstarfi. Til viðbótar við þetta fer ekki á milli mála að deildin hefur mikla hagsmuni af svona samstarfi, ekki síst aðgengi að þekkingu og sérfræðingum sem það veitir. Auk þess er eitt af markmiðum slíks samstarfs að „ýta í gang” aðildarlöndum sem lítið eða ekkert markaðseftirlit stunda og færa má fyrir því rök að fátt auki rafmagnsöryggi á Íslandi eins mikið og að bæta markaðseftirlit í mörgum af stærri löndum Evrópu þar sem mikil framleiðsla raffanga fer fram.

Helstu samstarfshópar:

- LVD-AdCo sem er samstarfshópur markaðseftirlitsstjórnvalda á Evrópska efnahagssvæðinu (EES) um framkvæmd markaðsetirlits vegna “lágspennutilskipunarinnar” (LVD), sem fjallar um öryggi raffanga við markaðssetningu. Rafmagnsöryggisdeild hefur lagt áherslu á að sinna þessu samstarfi vel. Fundir eru að jafnaði tvisvar á ári.
- LVD-WP sem er samstarfshópur markaðseftirlitsstjórnvalda og annarra hagsmunaaðila, s.s. framleiðenda neytenda og staðlasamtaka á Evrópska efnahagssvæðinu (EES). Hópnun er ætlað að fjalla um og koma með tillögur til framkvæmdastjórnar ES að breytingum, túlkunum og þróun “lágspennutilskipunarinnar” (LVD) . Rafmagnsöryggisdeild telur mikilvægt að taka þátt í þessu samstarfi, en þó hefur ekki alltaf verið hægt að taka þátt í fundum samstarfshópsins. Fundir eru einu sinni til tvisvar á ári.
- NSS-MK sem er samstarfshópur markaðseftirlitsstjórnvalda á Norðurlöndum um öryggi og markaðseftirlit raffanga. Rafmagnsöryggisdeild hefur lagt áherslu á að sinna þessu samstarfi vel, þó ekki hafi verið hægt að taka þátt í öllum verkefnum hópsins. Fundir eru að jafnaði einu sinni á ári.
- EMC-AdCo sem er samstarfshópur samsvarandi LVD-AdCo um framkvæmd markaðsetirlits vegna tilskipunarinnar um rafsegulsviðssamhæfi (EMC). Rafmagnsöryggisdeild hefur lagt áherslu á að sinna þessu samstarfi vel, þó ekki hafi verið hægt að taka þátt í öllum verkefnum hópsins. Fundir eru að jafnaði tvisvar á ári.
- EMC-WP sem er samstarfshópur samsvarandi LVD-WP um tilskipun um rafsegulsviðssamhæfi. Rafmagnsöryggisdeild hefur ekki getað sinnt þessu samstarfi. Fundir eru að jafnaði tvisvar á ári.
- ATEX-AdCo sem er samstarfshópur samsvarandi LVD-AdCo um framkvæmd markaðsetirlits vegna tilskipunarinnar um búnað og verndarkerfi, þ.m.t. rafföng,

til notkunar á sprengihættustöðum, þ.e. á stöðum þar sem andrúmsloft gæti orðið sprengifimt vegna aðstæðna eða rekstrarskilyrða, s.s. vegna eldfimra gastegunda eða ryks. Rafmagnsöryggisdeild hefur ekki getað sinnt þessu samstarfi. Fundir eru að jafnaði tvisvar á ári.

- ATEX-SC sem er samstarfshópur samsvarandi LVD-WP um tilskipun um búnað og verndarkerfi, þ.m.t. rafföng, til notkunar á sprengihættustöðum. Rafmagnsöryggisdeild hefur ekki getað sinnt þessu samstarfi. Fundir eru að jafnaði tvisvar á ári.
- Orkumerkingar og orkunýtni. Um er að ræða fjölda tilskipana um þetta efni. Rafmagnsöryggisdeild hefur ekki getað sinnt þessu samstarfi og telur reyndar að þess sé ekki þörf í einhverjum tilfellum.
- Ráðstefnur, námstefnur og vinnuhópar er tengjast ofangreindum hópum og tilskipunum og markaðseftirliti almennt. Rafmagnsöryggisdeild hefur lítið getað sinnt slíku.

Norrænt samstarf

NSS (Samtök rafmagnsöryggisstofnanna á Norðurlöndum)

Samtök rafmagnsöryggisstofnanna á Norðurlöndum halda tvo fundi á ári þar sem fjallað um sameiginleg rafmagnsöryggismál s.s. reglugerðar- og staðlamál, rafmagnseftirlit, löggildingar rafverktaka, markaðseftirlit ofl.

Þá eru starfandi á vegum NSS nokkrir vinnuhópar um einstök málefni og koma saman 1-2 á hverju ári. Þessir hópar eru:

- Samstarfshópur stjórnvalda um markaðseftirlit raffanga (NSS- MK)
- Samstarfshópur um samræmingu raflagnareglna (NSS-AG5)
- Samstarfshópur um samræmdar skráningar slysa og tjóna. (NSS- Analysegruppe)
- Samstarfshópur um upplýsingamiðlun (NSS- Informationsgruppe)
- Vinnuhópur um löggildingu rafverktaka
- Vinnuhópur um eldavélabruna.
- Norrænn samstarfshópur um eftirlit með vörum unnum úr eðalmálmum.

Eðalmálmar

Stofnanir á Norðurlöndum sem sinna eftirliti með vörum unnum úr eðalmálmum koma árlega saman og fjalla um sameiginleg mál s.s. samningu reglna, markaðseftirlit ofl.

CENELEC

- CENELEC-tækninefndir. Fóstrun nokkurra tækninefnda á vegum CENELEC eins og áður hefur komið fram en hefur fram til þessa ekki tekið þátt starfi neinna tækninefnda

Alþjóðlegt samstarf - IEC

- IEC-tækninefndir. Rafmagnsöryggisdeild fóstrar fyrst og fremst nokkrar tækninefndir á vegum IEC eins og áður hefur komið fram, en hefur fram til þessa ekki tekið þátt starfi neinna tækninefnda.

Starfsemi Þróunardeildar árið 2004

Eftirlit með vottunaraðilum sem gefa út fullgild vottorð

Fullgildar rafrænar undirskriftir eru í nokkurri biðstöðu í Evrópu og starfsemi Löggildingarstofu hefur að mestu verið fölgin í að fylgjast með breytingum og taka þátt í tilraunverkefni á vegum Fjármálaráðuneytisins.

Löggildingarstofa er meðlimur í FESA, sem eru samtök eftirlitsaðila í evrópu með fullgildum rafrænum undirskriftum, Löggildingarstofa fylgist með starfsemi FESA gegnum tölvupóst og heimasíðu samtakanna en enginn fulltrúi Löggildingarstofu hefur setið fundi FESA síðan í mars 2003.

Löggildingarstofa fylgist með fyrirhugðum lagabreytingum vegna rafrænna undirskrifa gegnum tæknilegar tilkynningar frá löndum innan ESS og fær þannig vitneskju um hvernig önnur lönd eru með mismunandi aðferðum að reyna að auka útbreiðslu rafrænna undirskrifa.

Upplýsingaskipti á grundvelli EES samningsins

Öll lög, reglugerðir og tilkynningar sem geta hindrað flæði vöru og þjónustu ber að tilkynna 3 mánuðum áður en þau eru sett til að gefa öðrum löndum á ESS svæðinu tækifæri til að koma með athugasemdir. Löggildingarstofa er þjónustuaðili fyrir Utanríkisráðuneytið við að dreifa tilkynningum frá ESB til hlutaðeigandi aðila á Íslandi einnig aðstoðar Löggildingarstofa ráðuneyti við að tilkynna lög og reglugerðir.

Í maí 2003 sendi Eftirlitsstofnunin hjá EFTA (ESA) bréf til Utanríkisráðuneytisins með athugasemdum við 19 íslensk lög og reglugerðir sem ESA taldi að hefði átt að tilkynna, þrátt fyrir ítrekaðar áminningar til viðkomandi ráðuneyta ásamt áframsendingu bréfa frá ESA þar sem málsókn er hótad þá voru enn 10 af þessum 19 atriðum ófrágengin í lok ársins 2004.

Ísland sendi 11 tæknilegar tilkynningar til ESA árið 2004 (3 árið 2003) og Löggildingarstofa dreifði 618 tilkynningum frá ESB árið 2004.

Fulltrúi Löggildingarstofu sat 1 fund af 3 sem haldir voru í 98/34 nefndinni en hefur aðgang að fundargerðum og fundarefni í gegnum lokað vefsíðu.

Upplýsingaskipti á grundvelli samnings Alþjóðviðskiptastofnunarinnar um tæknilegar hindranir

Öll lög og reglugerðir sem geta haft veruleg hindrandi áhrif á viðskipti ber að tilkynna til Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar - WTO. Eftir því sem best verður að komist þá hefur Ísland aldrei tilkynnt nein lög eða reglugerð til WTO.

Tilkynningar frá WTO berast frá Utanríkisráðuneytið til Löggildingarstofu í pósti, Löggildingarstofa sendir þær síðan áfram til hlutaðeigandi íslenskra aðila í rafrænu formi.

Tölvumál

Þróunardeild sá um afritatöku, uppfærslur, vírusvarnir, ráðgjöf við innkaup, aðstoð við starfsmenn og annað sem til féll vegna tölvumála Löggildingarstofu. Í byrjun ársins var ráðist í verkefnið "Endurinnleiðing FOCAL" og samfara því að vera í stýrihóp verkefnisins þá sá Þróunardeild um að stækka minni, uppfæra allar tölvur í XP stýrikerfið og vera almennt Hópvinnukerfum og starfsmönnum innanhandar.